

MEMOQ.1

DEELRAPPORT 4

OMGEVING

Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de Kinderopvang
van baby's en peuters: de wetenschappelijke éénmeting.

COLOFON

MeMoQ.1 (Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de Kinderopvang van baby's en peuters: de wetenschappelijke éénmeting) is een gezamenlijk onderzoeksproject van de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent en van het Expertisecentrum Ervarengericht Onderwijs en de Onderzoekseenheid Gezins- en orthopedagogiek aan de KU Leuven in opdracht van het Agentschap Opgroeien.

Promotoren: Prof. dr. Michel Vandenbroeck (UGent) en Prof. dr. Karla Van Leeuwen (KU Leuven)

Onderzoeksleiding: dr. Jochen Devlieghere (UGent) en Bart Declercq (KU Leuven)

Observatoren: Darlien Smith, Laura De Pré en Lobke Van Lombergen (UGent); Emilie Van Besouw, Dorien Dams, Shana Hollander en Bart Declercq (KU Leuven)

Data-analyse: dr. Ines Devlieger

Wetenschappelijk advies: Prof. dr. Pauline Slot (Universiteit Utrecht)

Stuurgroep: Diederik Vancoppenolle (Agentschap Opgroeien), Christèle Van Nieuwenhuyzen (Agentschap Opgroeien), Dieter Van Hecke (Agentschap Opgroeien), Bart Reel (Agentschap Opgroeien), Els Maenhout (Zorginspectie) en Mady Cochet (Zorginspectie).

Klankbordgroep: Ann De Smaele (VVSG), Hilde Van Rie (VVSG), Lisa Degrève (Helan), Nathalie Nzekauria (i-mens), Lies Platteau (Infano), Wilfried Neutjens (Infano), Annelies Roelandt (VCOK), Fien Lannoye (Stad Gent), Mieke Coulebier (Unieko), Archiel Vancipperle (Agentschap Opgroeien), Mieke Daems (Mentes), Hester Hulpia (VBJK), Leen Ackaert (Kinderrechtencommissariaat), Delphine Lambrecht (Felines), Olivia De Sutter (Vlaamse Gemeenschapscommissie), Saar Lambrechts (Netwerk tegen Armoede), Annick Schoups (Stad Antwerpen), Barbara Devos (Vlaams Welzijnsverbond)

Er zijn 7 rapporten die deel uitmaken van de rapportage over MeMoQ.1:

1. Syntheserapport: de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang
2. Deelrapport 1: Methodologisch raamwerk
3. Deelrapport 2: Welbevinden en Betrokkenheid
4. Deelrapport 3: Emotionele, Educatieve ondersteuning en Groepssocialisatie
5. Deelrapport 4: Omgeving
6. Deelrapport 5: Contextvariabelen
7. Deelrapport 6: Ouderbevraging

© 2024 Opgroeien – UGent – KU Leuven

Uit deze uitgave mag vrij geciteerd worden voor niet commerciële doeleinden op voorwaarde van correcte bronvermelding. Die is:

Declercq B., Van Leeuwen, K., Devlieghere, J. & Vandenbroeck. (2024). De pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang. *De MeMoQ.1-meting. Deelrapport 4: Omgeving*. Leuven-Gent: KU Leuven - Gent.

INHOUDSOPGAVE

Colofon	1
Inhoudsopgave.....	2
Lijst figuren	4
Lijst tabellen.....	5
1 Situering	6
2 Methode.....	6
2.1 <i>Onderdeel 1: omgevingschalen.....</i>	<i>7</i>
2.2 <i>Onderdeel 2: activiteitenlijst.....</i>	<i>9</i>
3 De kwaliteit van de omgeving bij baby's en peuters (Onderdeel 1: Omgevingschalen).....	9
3.1 <i>Verkenning van Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' algemeen .....</i>	<i>10</i>
3.2 <i>Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving algemeen .....</i>	<i>12</i>
3.3 <i>Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' naar opvangvorm .....</i>	<i>15</i>
3.4 <i>Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving naar opvangvorm .....</i>	<i>17</i>
3.5 <i>Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' in locaties met IKT/zonder IKT.....</i>	<i>19</i>
3.6 <i>Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving in locaties met IKT/zonder IKT .....</i>	<i>20</i>
3.7 <i>Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' naar groepsindeling.....</i>	<i>22</i>
3.8 <i>Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving naar groepsindeling... ..</i>	<i>23</i>
3.9 <i>Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' naar groeps grootte en aantal kinderen per begeleider.....</i>	<i>26</i>
4 De variatie aan activiteiten bij baby's en peuters (Onderdeel 2: Activiteitenlijst)	27
4.1 <i>Verkenning van activiteiten algemeen .....</i>	<i>28</i>
4.2 <i>Verkenning van activiteiten naar opvangvorm .....</i>	<i>30</i>
4.3 <i>Verkenning van activiteiten in locaties met IKT/zonder IKT .....</i>	<i>31</i>
4.4 <i>Verkenning van activiteiten naar groepsindeling.....</i>	<i>33</i>
4.5 <i>Verkenning van activiteiten naar groeps grootte en aantal kinderen per begeleider.....</i>	<i>34</i>
5 Verband tussen de Omgevingschalen en de Activiteitenlijst	35

6	Verband tussen de Omgevingschalen, opleidingsniveau en ervaring van de kinderbegeleider (gezinsopvang)	37
6.1	<i>Opleidingsniveau</i>	38
6.2	<i>Aantal jaren ervaring</i>	39
7	Meervoudige analyses	40
8	Besluit	44
8.1	<i>Algemene vaststellingen</i>	45
8.2	<i>Opvangvorm</i>	46
8.3	<i>Opvanglocaties met/zonder IKT</i>	47
8.4	<i>Groepsindeling</i>	47
8.5	<i>Groepsgrootte en kind-begeleiderratio</i>	47
8.6	<i>Pedagogische ondersteuning van de kinderbegeleiders</i>	47
8.7	<i>Thuistaal</i>	48
	Bijlage	49

LIJST FIGUREN

Figuur 1: Samenstelling van Totaalscore en Deelfactoren van de omgevingschalen	8
Figuur 2: Boxplot van het gewogen scores voor de Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' voor de totale steekproef (wetenschappelijke nul-en éénmeting)	11
Figuur 3: Verdeling (%) van de gewogen scores op de Totaalscore Omgeving en de factoren Basisaanbod en Uitbreiding opgesplitst naar laag (score 1 en 2) matig (score 3) en hoog (score 4 en 5) (wetenschappelijke nul-en éénmeting)	12
Figuur 4: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren (wetenschappelijke nul-en éénmeting)	14
Figuur 5: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen (wetenschappelijke nul-en éénmeting).....	14
Figuur 6: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen (wetenschappelijke nul-en éénmeting).....	15
Figuur 7: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor) (wetenschappelijke nul-en éénmeting).....	15
Figuur 8: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per opvangvorm	16
Figuur 9: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren per opvangvorm	17
Figuur 10: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen, per opvangvorm	18
Figuur 11: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, per opvangvorm	18
Figuur 12: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), per opvangvorm	18
Figuur 13: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding', locaties met IKT en locaties zonder IKT	20
Figuur 14: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren in locaties met IKT en zonder IKT.....	20
Figuur 15: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen locaties met IKT en zonder IKT	21
Figuur 16: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, locaties met IKT en zonder IKT	21
Figuur 17: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), locaties met IKT en zonder IKT	22
Figuur 18: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per groepsindeling	23
Figuur 19: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren per groepsindeling	24
Figuur 20: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen, per groepsindeling.....	24
Figuur 21: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, per groepsindeling	25
Figuur 22: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), per groepsindeling	25
Figuur 23: Verband tussen groepsgrootte en Omgeving	26
Figuur 24: Verband tussen ratio en Omgeving	27
Figuur 25: Verband tussen diversiteit aan ervaringen en groepsgrootte	35
Figuur 26: Verband tussen diversiteit aan ervaringen en ratio.....	35
Figuur 27: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de Totaalscore Omgeving.....	36
Figuur 28: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de factor Basisaanbod	37
Figuur 29: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de factor Uitbreiding.....	37
Figuur 30: Boxplot voor de Totaalscore Omgeving naargelang opleidingsniveau	38
Figuur 31: Boxplot voor de factor Basisaanbod naargelang opleidingsniveau	38
Figuur 32: Boxplot voor de factor Uitbreiding naargelang opleidingsniveau	39
Figuur 33: Verband tussen aantal jaren ervaring en de Totaalscore Omgeving	39
Figuur 34: Verband tussen aantal jaren ervaring en de factor Basisaanbod	40
Figuur 35: Verband tussen aantal jaren ervaring en de factor Uitbreiding	40

LIJST TABELLEN

Tabel 1: Omschrijving van de zes clusters van de activiteitenlijst.....	9
Tabel 2: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor de gewogen Totaalscore Omgeving en factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' (nulmeting en éénmeting)	10
Tabel 3: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD), min., max. en spreiding (% laag, matig, hoog) voor de gewogen scores van de 15 indicatoren)	13
Tabel 4: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per opvangvorm (wetenschappelijke nul-en éénmeting)	17
Tabel 5: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding', locaties met IKT en locaties zonder IKT (wetenschappelijke nul-en éénmeting)..	19
Tabel 6: Aantal groepen naar groepsindeling per opvangvorm	22
Tabel 7: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per groepsindeling (wetenschappelijke nul-en éénmeting).....	23
Tabel 8: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van de gewogen score per indicator per groepsindeling...	26
Tabel 9: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt.....	29
Tabel 10: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt bij een of meerdere observatierondes.....	29
Tabel 11: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen	30
Tabel 12: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt per opvangvorm	30
Tabel 13: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt per opvangvorm	31
Tabel 14: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per opvangvorm	31
Tabel 15: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt in locaties met/zonder IKT	32
Tabel 16: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt in locaties met/zonder IKT	32
Tabel 17: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per opvangvorm	33
Tabel 18: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt per groepsindeling	33
Tabel 19: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt per groepsindeling	34
Tabel 20: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per groepsindeling.....	34
Tabel 21: Correlatietabel: Diversiteit aan ervaringen, Totaalscore Omgeving, factor Basisaanbod en factor Uitbreiding	36
Tabel 22: Meervoudige analyses voor Omgeving voor de totale steekproef	42
Tabel 23: Meervoudige analyses voor Omgeving voor gezinsopvang.....	43
Tabel 24: Meervoudige analyses voor Omgeving voor groepsopvang	43
Tabel 25: Aantal en % activiteiten voor de hele steekproef, per opvangvorm, voor locaties met/zonder IKT en per leeftijd (N = 6028).....	49

1 SITUERING

We starten dit rapport met een samenvatting van de gebruikte methode om de omgeving in kaart te brengen (hoofdstuk 2). Vervolgens besteden we aandacht aan de beschrijvende analyses van de omgeving (hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4). We bekijken dit enerzijds voor de hele steekproef, anderzijds splitsen we dit uit, meer bepaald naar opvangvorm, werken met IKT/niet IKT, leeftijd van de kinderen en de groepsindeling, groeps grootte en aantal kinderen per begeleider (kind-begeleiderratio). Hoofdstuk 3 bespreekt de 'omgevingsschalen'. Hoofdstuk 4 bespreekt de 'activiteitenlijst'. In hoofdstuk 5 bekijken we het verband tussen de omgevingsschalen en de activiteitenlijst. In hoofdstuk 6 bekijken we het verband tussen de omgevingsschalen, opleiding en ervaring (in gezinsopvang). In hoofdstuk 7 rapporteren we over de meervoudige analyses. We ronden af met een besluit (hoofdstuk 8).

De omgevingsschalen zijn in de 304 geobserveerde leefgroepen afgenomen. Er zijn geen missing data. De activiteitenlijst is ingevuld bij 302 van de 304 geobserveerde leefgroepen. In totaal zijn 6028 activiteiten aangekruist. De observaties gebeurden door zeven observatoren die getraind zijn in het afnemen van zowel de omgevingsschalen als de activiteitenlijst.

Als we spreken over Vlaanderen in dit rapport gaat het steeds om het Vlaamse Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest samen. Om de resultaten te extrapoleren hebben we een weging toegepast, zodat elke opvangvorm meetelt voor het relatieve gewicht dat deze in het totale vergunde opvangaanbod van de Vlaamse Gemeenschap in het Vlaams & Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft.

2 METHODE

We geven hier een korte samenvatting van de gebruikte methode (voor meer details verwijzen we naar het rapport over de methodologie). De omgeving is in kaart gebracht op twee manieren:

- Onderdeel 1: De omgeving is enerzijds in kaart gebracht met omgevingsschalen die voor de nulmeting ontwikkeld zijn. Deze schalen laten toe dat observatoren een snelle beoordeling van de kwaliteit van de leef- en leeromgeving maken, in combinatie met afname van de andere observatie-instrumenten. De omgevingsschalen worden op het eind van de halve dag observatie ingevuld door een observator op basis van alle verzamelde indrukken. Het invullen ervan vraagt ongeveer 30 minuten tijd.
- Onderdeel 2: Daarnaast is de variatie aan activiteiten in kaart gebracht met de activiteitenlijst. Die activiteitenlijst is gekoppeld aan de observatie van welbevinden en betrokkenheid. Gespreid over de observatievoormiddag zijn vier observatiecycli uitgevoerd van telkens vijf kinderen. Elk vooraf geselecteerd kind wordt één minuut geobserveerd, waarna een activiteitenrubriek toegekend wordt. Op die manier zijn per

halve dag observatie 20 activiteiten van maximaal 20 kinderen genoteerd. In de wetenschappelijke éénmeting is bij elke observatiecyclus het maximaal aantal observaties zo optimaal mogelijk benut. Dit betekent dat, als er minder dan vijf kinderen aanwezig waren (bv. kinderen die te slapen gelegd worden,...) een aantal kinderen meerdere keren geobserveerd zijn geweest tijdens deze cyclus. De observatie-volgorde werd vastgelegd, voorafgaand aan de observatie. Binnen elke observatiecyclus en over cycli heen zijn zoveel mogelijk diverse kinderen geobserveerd. Dit is anders dan bij de wetenschappelijke nulmeting. Daar werd elk kind per observatie-cyclus maximaal één keer geobserveerd (dit betekent dat, als er minder dan vijf wakkeren kinderen aanwezig zijn, het maximaal aantal geobserveerde kinderen tijdens die observatie-cyclus lager lag).

2.1 Onderdeel 1: omgevingsschalen

Voor de wetenschappelijke éénmeting zijn de omgevingsschalen, bestaande uit 15 observeerbare indicatoren, verdeeld over 5 dimensies, inhoudelijk volledig overgenomen van de nulmeting. De Omgevingsschalen zijn als volgt opgebouwd:

DEEL 1: Rijkdom van het aanbod: Dit bestaat uit vier dimensies:

- Dimensie 1: Ruimte: Indeling, opbouw en verscheidenheid
  - Indicator 1: Benutting van de ruimte
  - Indicator 2: Organisatie van de ruimte
  - Indicator 3: Verscheidenheid aan zones
- Dimensie 2: Ruimte: Invulling
  - Indicator 4: Presentatiewijze van het materiaal
  - Indicator 5: Rijkdom van het materiaal
  - Indicator 6: Afstemming van het materiaal
- Dimensie 3: Uitbreiding van het basismilieu
  - Indicator 7: Aangeboden activiteiten en materialen
  - Indicator 8: Uitbreidingen op basis van waargenomen noden en interesses
  - Indicator 9: Uitbreidingen op basis van mogelijkheden van kinderen
- Dimensie 4: Respect voor de eigenheid van gezinnen en de maatschappelijke diversiteit
  - Indicator 10: Diversiteit is onderdeel van de opvang
  - Indicator 11: Gezinnen zijn welkom
  - Indicator 12: Maatschappelijke diversiteit

DEEL 2: Een doeltreffende organisatie (van tijd en personeel) voor kinderen. Dit bestaat uit één dimensie:

- Indicator 13: Flexibele en kindvriendelijke dagindeling
- Indicator 14: Inzet van de kinderbegeleider(s)
- Indicator 15: Een dagstructuur met ruimte voor kind-initiatief

De 15 indicatoren van de omgevingschalen worden gescoord op een vijfpuntenschaal door een observator. Score 1 en 2 betekenen een lage kwaliteit, score 3 betekent matige kwaliteit en score 4 en 5 betekenen hoge kwaliteit. Deze werkwijze is analoog aan de wetenschappelijke nulmeting. In de wetenschappelijke nulmeting werd vervolgens op basis van de scores op de indicatoren (per drie indicatoren) een score op een dimensie berekend (uitgedrukt op een zevenpuntenschaal). Dit is bij de wetenschappelijke éénmeting achterwege gelaten, omdat dit niet verder in de analyses benut werd.

Een factoranalyse is uitgevoerd op de scores van de 15 indicatoren. Die heeft aangetoond dat Indicator 1 tot en met Indicator 6 samen een factor 'Basisaanbod' vormen, Indicator 7 tot en met Indicator 9 samen een factor 'Uitbreiding' vormen en dat de overige zes Indicatoren (10 tot en met 15) geen samenhangende factor vormen. Analoog aan de wetenschappelijke nulmeting rapporteren we in dit rapport over de Totaalscore 'Omgeving', de factor 'Basisaanbod', de factor 'Uitbreiding' en de 15 individuele factoren.

Omgeving 'Totaalscore'	=	Factor 'Basisaanbod'	+	Factor 'Uitbreiding'	+	Restcategorie
Dit is het gemiddelde van de 15 indicatoren		Dit is het gemiddelde van indicator 1 tot 6.		Dit is het gemiddelde van indicator 7 tot 9.		Dit zijn de aparte indicatoren 10 tot 15.
Dit is een maat voor de globale kwaliteit van de omgeving, gebaseerd op de 15 indicatoren samen.		Het is een maat voor de kwaliteit van de indeling en invulling van de ruimte.		Het is een maat voor de kwaliteit van uitbreidingen aan materialen en activiteiten.		We kunnen hier, na statistische analyse, geen aparte factor uit samenstellen.
		I.1: Benutting van de ruimte I. 2: Organisatie van de ruimte I. 3: Verscheidenheid aan zones I. 4: Presentatiewijze van het materiaal I. 5: Rijkdom van het materiaal I.6: Afstemming van het materiaal		I.7: Aangeboden activiteiten en materialen I.8: Uitbreidingen op basis van waargenomen noden en interesses I.9: Uitbreidingen op basis van mogelijkheden van kinderen		I.10: Diversiteit is onderdeel van de opvang I.11: Gezinnen zijn welkom I.12: Maatschappelijke diversiteit I.13: Flexibele en kindvriendelijke dagindeling I.14: Inzet van de kinderbegeleider(s) I.15: Een dagstructuur met ruimte voor kind-initiatief

Figuur 1: Samenstelling van Totaalscore en Deelfactoren van de omgevingschalen

2.2 Onderdeel 2: activiteitenlijst

Bij de wetenschappelijke nulmeting was er ook een activiteitenlijst die evenwichtig gespreid over de voormiddag - driemaal ingevuld werd. Deze werkwijze voor afname van de wetenschappelijke éénmeting is eenvoudiger gemaakt door het aankruisen van activiteiten te koppelen aan de observaties van welbevinden en betrokkenheid. Zo zijn, gespreid over de observatievoormiddag, via vier observatiecycli (van telkens 5 kinderen) 20 activiteiten van maximaal 20 kinderen genoteerd. In totaal werden 1208 observatierondes uitgevoerd ($302 \times 4 = 1208$), goed voor 6028 individuele observaties van activiteiten (er zijn 12 missings). Verder zijn enkele activiteitscategorïën uit de wetenschappelijke nulmeting samengenomen tot een activiteitenlijst met 16 rubrieken in de wetenschappelijke éénmeting. Die rubrieken zijn een vereenvoudiging van de activiteitenlijst die in de wetenschappelijke nulmeting is gebruikt. De volgende activiteitenrubrieken zijn opgenomen in de lijst:

	Gemeenschappelijke stam	Activiteitenrubrieken
Cluster 1	De fysieke component. Dit zijn sensorische en (grote en kleine) motorische handelingen	1. Motorische activiteiten 2. Sensopathisch spel/manipuleren 3. Observeren van visuele & auditieve prikkels
Cluster 2	Het manipuleren van (klein) materiaal en het actief scheppen van iets (nieuws). Flankerend komt ook het verkennen van de wereld aan de orde (fysische wereld en verstandelijke ontwikkeling)	4. Constructies
Cluster 3	Gaat over kinderen die bezig zijn om een medium te gebruiken dat extern een wereld oproept die in hen leeft of hen minstens gevoelig maakt voor de zeggingskracht van deze media	5. Beeldende activiteiten 6. Muzikale activiteiten 7. Rollen- en fantasiespel
Cluster 4	Gaat over 'communicatie' in de breedste zin van het woord	8. Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen 9. Luisteren 10. Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen 11. Met boeken/prenten bezig zijn
Cluster 5	Gaat over het 'cognitief stimuleren' van kinderen	12. Patronen & (denk)spelen
Cluster 6	Gaat over verkennen van de wereld en routines	13. Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines 14. Uitstappen en excursies
	Dit is een restcategorie. Dit wordt aangekruist als een geobserveerde activiteit in geen enkele andere categorie geplaatst kan worden	15. Geen activiteit 16. Andere

Tabel 1: Omschrijving van de zes clusters van de activiteitenlijst

3 DE KWALITEIT VAN DE OMGEVING BIJ BABY'S EN PEUTERS (ONDERDEEL 1: OMGEVINGSSCHALEN)

In onderstaande tabellen en figuren geven we de gemiddelde (gewogen) scores en standaarddeviaties weer: eerst doen we dit voor de Totaalscore (= indicator 1 tot 15), de factor Basisaanbod (= indicator 1 tot 6) en de factor Uitbreiding (= indicator 7 tot 9). Vervolgens bekijken we de vijftien indicatoren afzonderlijk.

3.1 Verkenning van Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ algemeen

Onderstaande gegevens leren ons dat de Totaalscore Omgeving met een gemiddelde van 3.00 op een vijfpuntenschaal (Min. = 1.00, Max. = 5.00) matig van kwaliteit is in de Vlaamse en Brusselse kinderopvang, vergund door de Vlaamse Gemeenschap. De gemiddelde score is bij de wetenschappelijke éénmeting (M = 3.00) significant hoger dan bij de wetenschappelijke nulmeting (M = 2.79).

Een gelijkaardig patroon krijgen we voor de factor Basisaanbod. Die is met een gemiddelde van 3.13 op een vijfpuntenschaal (Min. = 1.00, Max. = 5.00) matig van kwaliteit in de Vlaamse en Brusselse kinderopvang. De gemiddelde score is bij de wetenschappelijke éénmeting (M = 3.13) significant hoger dan bij de wetenschappelijke nulmeting (M = 2.70). Voor de factor Basisaanbod is de spreiding bij de wetenschappelijke nulmeting en wetenschappelijke éénmeting nagenoeg gelijk (zie figuur 2), maar de mediaan ligt wat hoger bij de wetenschappelijke éénmeting.

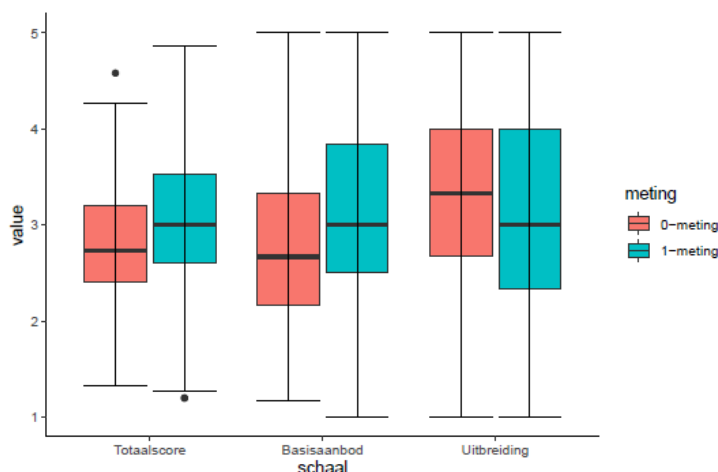
De factor Uitbreiding scoort met een gemiddelde van 3.04 matig en hier ligt het gemiddelde van de wetenschappelijke éénmeting (M = 3.04) lager dan het gemiddelde van de wetenschappelijke nulmeting (M = 3.26), al is dit verschil niet significant. We zien in figuur 2 dat voor deze factor de spreiding hoger is bij de wetenschappelijke éénmeting en de mediaan iets lager dan bij de wetenschappelijke nulmeting.

Dit betekent dat de Vlaamse en Brusselse kinderopvang tussen de wetenschappelijke nulmeting en wetenschappelijke éénmeting erop vooruit gegaan is in kwaliteit van de omgeving voor wat betreft de Totaalscore en het Basisaanbod en dat de Uitbreiding status quo is gebleven. Aangezien de kwaliteit van de omgeving matig is, kunnen we besluiten dat zowel de totaalscore, als het basisaanbod (de indeling en invulling van de ruimtes) en de uitbreiding ervan (met extra materialen en activiteiten) gemiddeld genomen nog kansen bevatten voor een meer kindgerichte indeling, inrichting en aanbod.

		M	SD	Min.	PC 25	PC 50	PC 75	Max.
Totaalscore	éénmeting	3.00	0.68	1.20	2.60	3.03	3.53	4.87
	nulmeting	2.79	0.58	1.33	2.40	2.73	3.20	4.58
Factor Basisaanbod	éénmeting	3.13	0.85	1.00	2.50	3.00	3.83	5.00
	nulmeting	2.70	0.80	1.17	2.17	2.67	3.33	5.00
Factor Uitbreiding	éénmeting	3.04	1.15	1.00	2.33	3.00	4.00	5.00
	nulmeting	3.26	1.00	1.00	2.67	3.33	4.00	5.00

Tabel 2: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor de gewogen Totaalscore Omgeving en factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ (wetenschappelijke nul- en éénmeting)

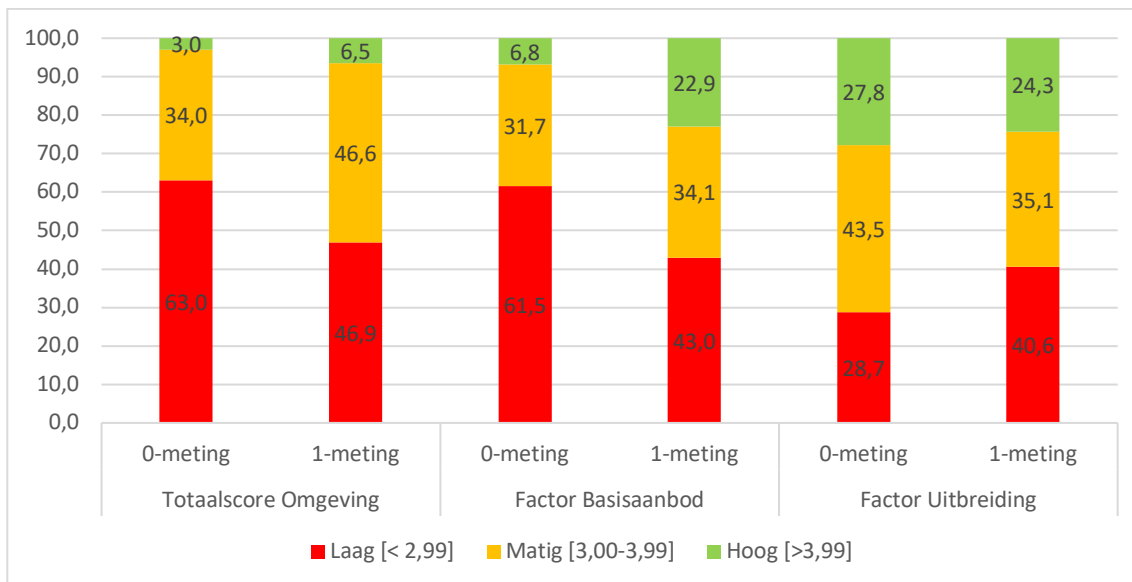
Figuur 2 hieronder geeft de boxplot weer voor de Totaalscore en de twee factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’. We zien dat voor de Totaalscore en de factor Basisaanbod de spreiding bij de wetenschappelijke nul- en éénmeting nagenoeg gelijk is, maar dat de scores (en mediaan) gemiddeld wat hoger zijn bij de wetenschappelijke éénmeting. Voor de factor Uitbreiding is de spreiding hoger en de mediaan lager bij de wetenschappelijke éénmeting.

Figuur 2: Boxplot van het gewogen scores voor de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ voor de totale steekproef (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

Figuur 3 vat het bovenstaande samen en toont de verdeling (naar laag – matig – hoog) voor de Totaalscore en de twee factoren. De indeling laag – matig – hoog is gebaseerd op de omschrijving in de omgevingschalen. Score 1 en 2 zijn laag, score 3 is matig en score 4 en 5 hoog. Door omzetting van continue variabelen naar variabelen op ordinaal niveau krijgen we een strenge maat en is het verklaarbaar dat er meer groepen een lage score hebben (want score 1 en 2 vallen samen met de waarden van 0 tot 2.99), terwijl de matige en hoge score slechts 1 punt omvatten (nl. matig gaat van 3.00 tot 3.99 en hoog gaat van 4.00 tot en met 5.00).

We zien dat in de wetenschappelijke éénmeting het percentage hoge scores bij de Totaalscore (van 3.0% bij de wetenschappelijke nulmeting naar 6.5 % bij de wetenschappelijke éénmeting) en factor Basisaanbod is toegenomen (van 6.8% bij de wetenschappelijke nulmeting naar 22.9% bij de wetenschappelijke éénmeting). Voor factor Uitbreiding zien we het omgekeerde: het aantal lage scores is toegenomen (van 28.7% bij de wetenschappelijke nulmeting naar 40.6% bij wetenschappelijke éénmeting) en het aantal hoge scores is lichtjes afgenomen (van 27.8% bij de wetenschappelijke nulmeting naar 24.3% bij de wetenschappelijke éénmeting).

Figuur 3: Verdeling (%) van de gewogen scores op de Totaalscore Omgeving en de factoren Basisaanbod en Uitbreiding opgesplitst naar laag (score 1 en 2) matig (score 3) en hoog (score 4 en 5) (wetenschappelijke nul- en éénmeting)

3.2 Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving algemeen

In totaal zijn de 15 indicatoren van de omgevingschalen gescoord op een vijfpuntenschaal. We geven de resultaten weer in tabel 3 en figuur 4. Als we de 15 indicatoren in detail bekijken, zien we over het algemeen dezelfde trends als bij de nulmeting: Indicator 10 (gezinnen deel van de opvang) en indicator 12 (diversiteit) doen het nog altijd het minst goed, terwijl inzet van de kinderbegeleiders (indicator 14) en ruimte voor kind-initiatief (indicator 15) zowel in de wetenschappelijke nulmeting als in de wetenschappelijke éénmeting het beste scoren.

Drie indicatoren hebben voor wat de wetenschappelijke éénmeting betreft, een duidelijk hogere score dan andere indicatoren (= **M is 3.50 of hoger**): indicator 14: Inzet van de kinderbegeleider (M = 3.79), indicator 1: Benutting van de ruimte (M = 3.71) en indicator 15: Ruimte voor kind-initiatief (M = 3.50). Het zijn ook de drie indicatoren waar 50% of meer van de leefgroepen een hoge score (= score 4 of 5) voor krijgen.

Daarnaast zijn er zes indicatoren die matig tot goed scoren (**M tussen 3.00 en 3.50**).

- Het gaat om indicator 9: Uitbreiding op basis van mogelijkheden (M = 3.27) en indicator 7: Aangeboden uitbreiding (M = 3.00). Dit zijn twee van de drie indicatoren die samen de factor 'Uitbreiding' vormen.
- Ook indicator 2: Organisatie van de ruimte (M = 3.02), indicator 4: Presentatiewijze materiaal (M = 3.07) en indicator 6: Afstemming materiaal (M = 3.32) hebben een matig tot goede score. Dit zijn drie van de zes indicatoren die deel uitmaken van de factor 'Basisaanbod'.

- Wat spreiding betreft valt op dat voor indicator 6: Afstemming materiaal en indicator 9: Uitbreiding op basis van mogelijkheden, bijna 50% van de locaties (45.5% voor indicator 6 en 48.0% voor indicator 9) een hoge score krijgt.
- Indicator 13: flexibele dagindeling scoort ook matig-goed (M = 3.13).

De twee andere indicatoren van de factor basisaanbod (indicator 3: Verscheidenheid zones en indicator 5: Rijkdom materiaal) en indicator 8: Uitbreiding op basis van noden/interesses (= één van de drie indicatoren bij factor 'Uitbreiding') scoren matig (M tussen 2.50 en 3.00), net zoals indicator 11: Gezinnen zijn welkom.

Twee indicatoren scoren laag (M lager dan 2.50). Het gaat om indicator 12: Maatschappelijke diversiteit (M = 1.53) en indicator 10: Diversiteit is deel van de opvang (M = 2.20). Daar krijgt ook het merendeel van de leefgroepen een lage score (= score 1 of 2). Bij indicator 10 gaat het om 63.5% van de leefgroepen, bij indicator 12 om 88% van de leefgroepen.

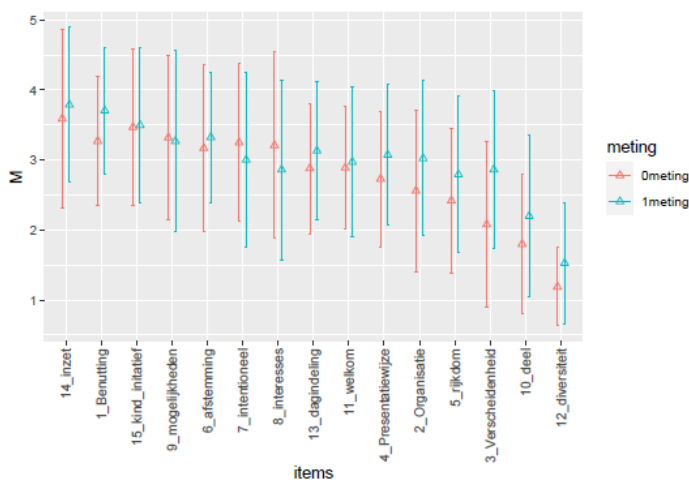
		N	M	SD	Min	Max	% score 1 en 2	% score 3	% Score 4 en 5
Factor Basisaanbod	1: Benutting van de ruimte	304	3.71	0.91	1	5	7.8	30.7	61.5
	2: Organisatie van de ruimte	304	3.02	1.11	1	5	32.5	32.8	34.7
	3: Verscheidenheid zones	304	2.86	1.12	1	5	42.5	28.8	28.6
	4: Presentatiewijze materiaal	304	3.07	1.00	1	5	26.5	39.3	34.2
	5: Rijkdom materiaal	304	2.79	1.12	1	5	42.1	33.4	24.5
	6: Afstemming materiaal	304	3.32	0.93	1	5	19.0	35.5	45.5
Factor Uitbreiding	7: Aangeboden uitbreidingen	304	3.00	1.25	1	5	35.9	27.9	36.2
	8: Uitbreiding o.b.v. noden/interesses	304	2.86	1.28	1	5	36.6	31.2	32.1
	9: Uitbreiding o.b.v. mogelijkheden	304	3.27	1.30	1	5	27.8	24.1	48.0
Rest-categorie	10: Diversiteit	304	2.20	1.16	1	5	63.5	20.2	16.3
	11: Gezinnen zijn welkom	304	2.97	1.08	1	5	31.8	35.8	32.4
	12: Maatschappelijke diversiteit	304	1.53	0.86	1	5	88.0	7.1	4.9
	13: Flexibele dagindeling	304	3.13	0.98	1	5	23.5	40.3	36.1
	14: Inzet kinderbegeleider(s)	304	3.79	1.11	1	5	15.1	19.6	65.3
	15: Ruimte voor kind-initiatief	304	3.50	1.11	1	5	19.0	27.4	53.6

Tabel 3: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD), min., max. en spreiding (% laag, matig, hoog) voor de gewogen scores van de 15 indicatoren)

In de figuren 4 tot 7 hieronder plaatsen we de scores van de wetenschappelijke nul- en éénmeting naast elkaar voor deze 15 indicatoren. Eerst doen we dit voor de vijftien factoren samen om een overzicht te geven (figuur 4). Omwille van de leesbaarheid splitsen we de figuur met 15 indicatoren vervolgens op in 3 deelfiguren. Een figuur waarin de zes indicatoren

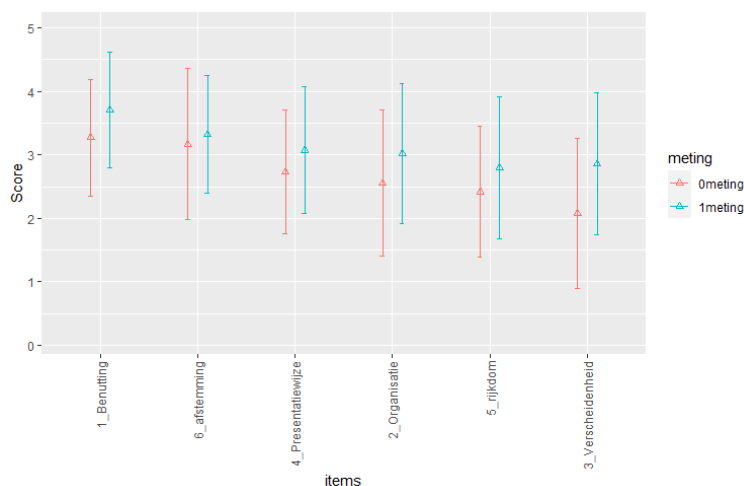
weergegeven worden die samen de factor Basisaanbod vormen (figuur 5), een figuur waarin de drie indicatoren weergegeven worden die samen de factor Uitbreiding vormen (figuur 6) en een figuur met de zes resterende indicatoren (die geen aparte factor vormen. Dit is figuur 7). We zullen dit consequent zo weergeven doorheen het vervolg van dit rapport.

Over het algemeen zien we in onderstaande figuren dezelfde trends bij de wetenschappelijke nul-en éénmeting. Indicator 10 (gezinnen deel van de opvang) en indicator 12 (diversiteit) doen het nog altijd het minst goed, terwijl inzet van de kinderbegeleiders zowel in de wetenschappelijke nulmeting als in de wetenschappelijke éénmeting als meest kwaliteitsvol beoordeeld wordt. We zien ook dat de gemiddelde scores van de meeste indicatoren gestegen (of minstens gelijk blijven) zijn sinds de nulmeting, met uitzondering voor indicatoren 7, 8 en 9 (dit zijn de drie indicatoren die samen de factor 'Uitbreiding' vormen).

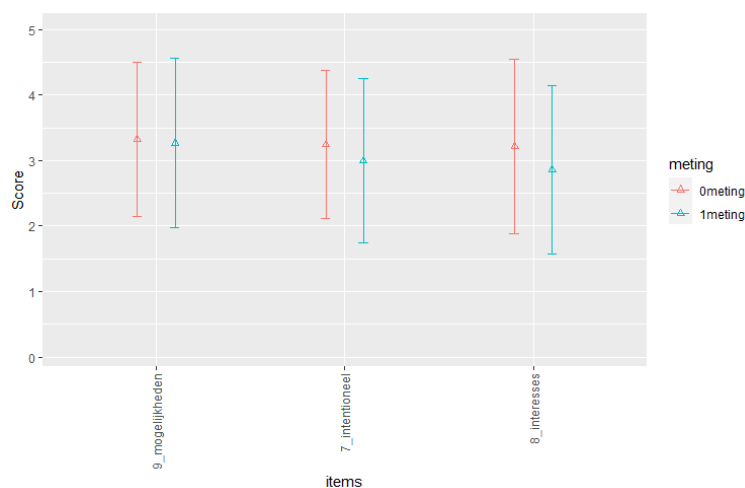

Figuur 4: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

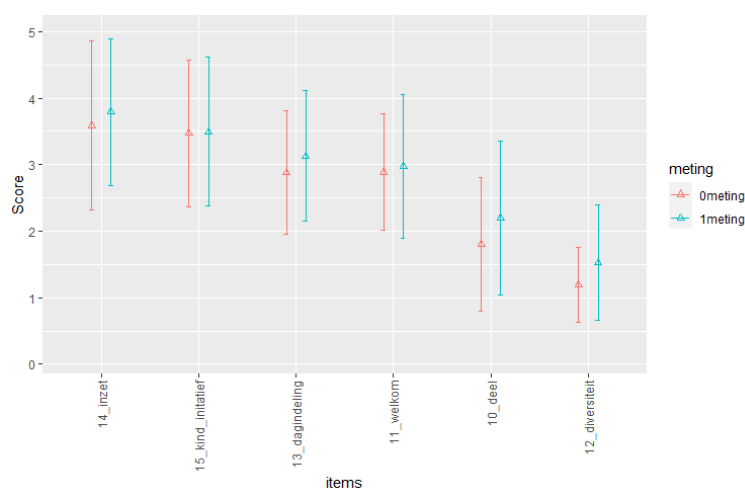
Δ = Gemiddelde, | 1SD afwijkend van het gemiddelde

Figuur 5: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

Figuur 6: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

Figuur 7: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor) (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

3.3 Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ naar opvangvorm

In dit luik verkennen we de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’. Alle resultaten in dit hoofdstuk moeten gezien worden als *beschrijvend* en niet als *verklarend of hypothesetoetsend*. Dat betekent bijvoorbeeld dat verschillen tussen opvangvormen nog niet kunnen geïnterpreteerd worden als verschillen die *veroorzaakt* worden *door* de opvangvorm. Om dergelijke verbanden te kunnen interpreteren zijn immers meervoudige analyses nodig. Die komen in hoofdstuk 7 aan bod.

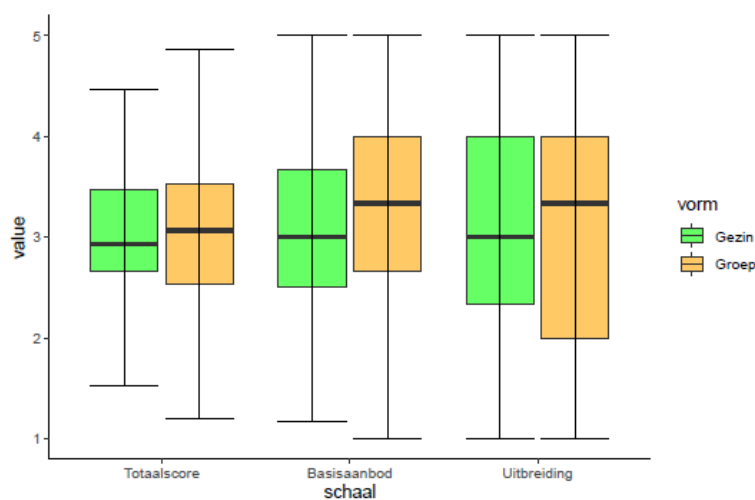
Figuur 8 hieronder geeft de boxplots weer voor de Totaalscore en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ opgesplitst naar opvangvorm.

Voor de factor ‘Basisaanbod’ zien we dat het gekleurde vak en de mediaan voor groepsopvang iets hoger liggen dan dat van de gezinsopvang. De mediaan in de groepsopvang is 3.33. Voor de gezinsopvang is dit 3.00. Vijftig percent van de geobserveerde

leefgroepen vallen hier voor de groepsopvang tussen de waarden 2.67 en 4.00 en voor de gezinsopvang tussen 2.50 en 3.58.

Voor de factor 'Uitbreiding' is de spreiding in de groepsopvang wat groter (50% van de scores liggen tussen 2.00 en 4.00) dan in de gezinsopvang (waar 50% van de scores liggen tussen 2.33 en 4.00). De mediaan ligt er in de groepsopvang op 3.33. Voor de gezinsopvang is dit 3.00. Met andere woorden, de factor 'Uitbreiding' lijkt bij groepsopvang iets beter te scoren dan bij gezinsopvang. Het gemiddelde voor 'Uitbreiding' ligt lichtjes hoger bij de gezinsopvang (M = 3.09) dan bij de groepsopvang (M = 2.97), maar het zijn enkele lagere scores die het gemiddelde van de groepsopvang naar beneden halen, want de mediaan voor factor 'Uitbreiding' ligt – zoals te zien is in onderstaande figuur – hoger in de groepsopvang.

Figuur 8: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per opvangvorm

In vergelijking met de wetenschappelijke nulmeting, liggen de scores van de wetenschappelijke éénmeting voor de totaalscore en de factor basisaanbod hoger, en voor de factor uitbreiding lager, en dit zowel voor de gezinsopvang als de groepsopvang. Uit tabel 4 leiden we af dat we de patronen die we in de wetenschappelijke éénmeting zien voor de gezinsopvang en de groepsopvang, ook in de wetenschappelijke nulmeting terugvonden. Beide opvangvormen scoren gelijkaardig voor de factor 'Uitbreiding'. Voor de factor 'Basisaanbod' zien we dat groepsopvang hoger scoort. Mogelijks wordt het verschil in Basisaanbod verklaard doordat het in groepsopvang steeds gaat om ruimtes die exclusief voor opvang gebruikt worden, terwijl dit in de gezinsopvang niet noodzakelijk het geval is en de ruimtes vaak ook de eigen privéruimtes zijn. Dit kan een impact hebben op een kindgerichte indeling en invulling van de ruimtes. Of dit verschil blijft bestaan als er meerdere verklarende factoren tegelijk in rekening worden genomen, verkennen we verder in hoofdstuk 7 bij de meervoudige analyses.

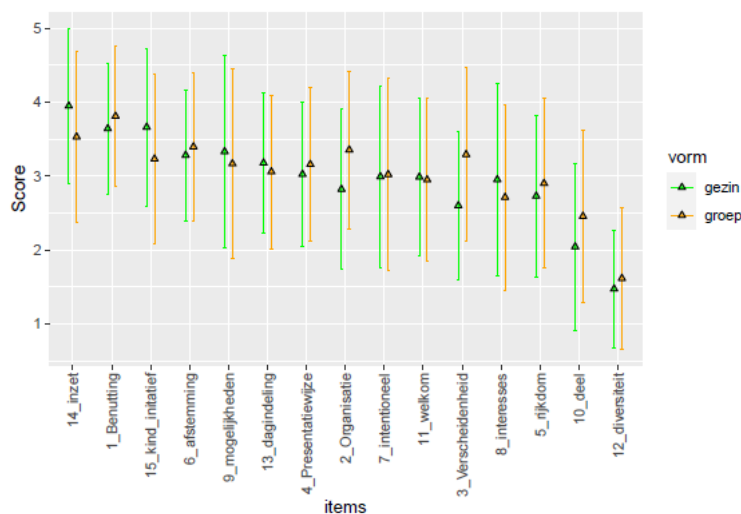
		Gezinsopvang						
		M	SD	Min.	PC 25	PC 50	PC 75	Max.
Totaalscore Omgeving	éénmeting	2.98	0.64	1.53	2.67	2.93	3.47	4.47
	nulmeting	2.76	0.56	1.33	2.35	2.79	3.20	4.07
Factor Basisaanbod	éénmeting	3.02	0.81	1.17	2.50	3.00	3.58	5.00
	nulmeting	2.59	0.76	1.17	2.00	2.50	3.17	4.83

Factor	éénmeting	3.09	1.15	1.00	2.33	3.00	4.00	5.00
	Uitbreiding	nulmeting	3.32	1.02	1.00	2.67	3.33	4.00
		Groepsopvang						
		M	SD	Min.	PC 25	PC 50	PC 75	Max.
Totaalscore	éénmeting	3.04	0.76	1.20	2.60	3.07	3.53	4.87
	Omgeving	nulmeting	2.81	0.59	1.33	2.40	2.73	3.21
Factor	éénmeting	3.32	0.90	1.20	2.67	3.33	4.00	4.87
	Basisaanbod	nulmeting	2.78	0.81	1.17	2.25	2.67	3.33
Factor	éénmeting	2.97	1.15	1.00	2.00	3.33	4.00	5.00
	Uitbreiding	nulmeting	3.23	1.00	1.00	2.67	3.33	3.67

Tabel 4: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per opvangvorm (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

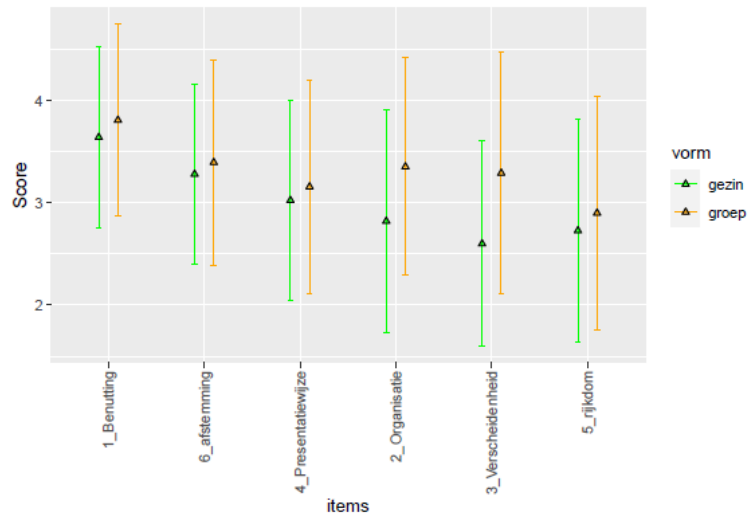
3.4 Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving naar opvangvorm

De omgevingsschalen zijn geschikt voor afname in groeps- en gezinsopvang. Beide contexten worden beoordeeld vanuit dezelfde 15 indicatoren. Hieronder bekijken we deze indicatoren in detail. We merken globaal hetzelfde patroon als bij de wetenschappelijke nulmeting: groepsopvang scoort hoger (= minstens 0.25 punt hoger) dan gezinsopvang voor de volgende indicatoren: de organisatie van de ruimte (indicator 2), de verscheidenheid van de zones (indicator 3) en de mate dat diversiteit een onderdeel is van de opvang (indicator 10). Gezinsopvang scoort wat hoger dan groepsopvang voor de volgende indicatoren: de inzet en beschikbaarheid van de begeleider (indicator 14) en de mate waarin de dagstructuur kansen geeft tot kind-initiatief (indicator 15).

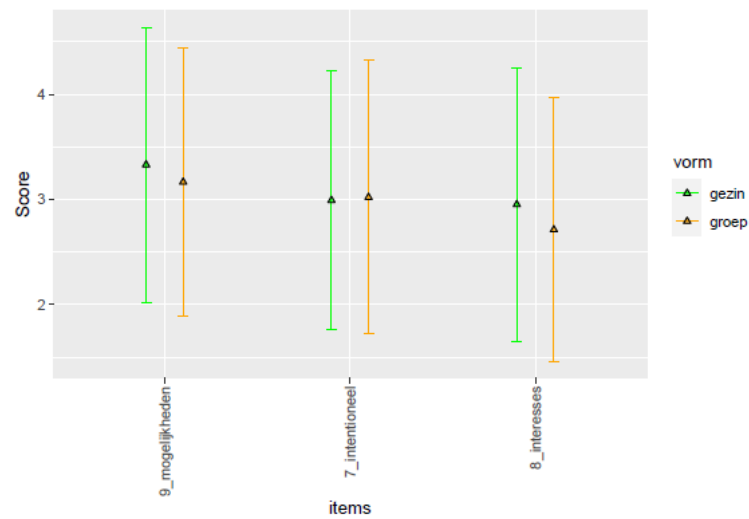

Figuur 9: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren per opvangvorm

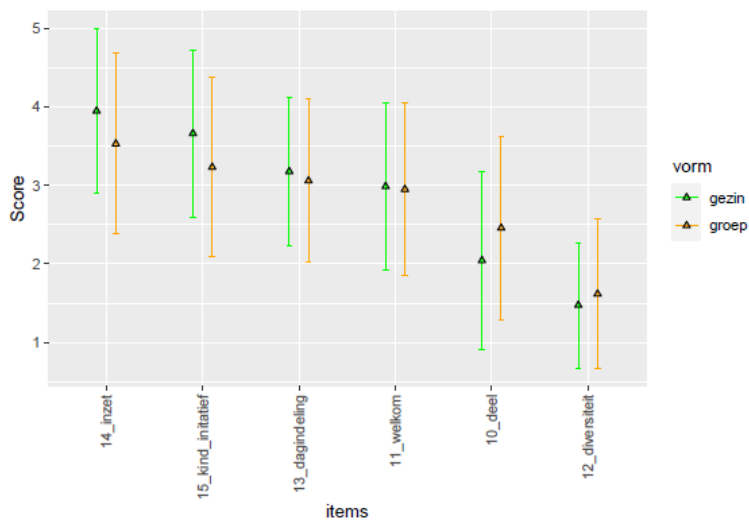
Δ = Gemiddelde, | 1SD afwijkend van het gemiddelde

Figuur 10: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen, per opvangvorm

Figuur 11: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, per opvangvorm

Figuur 12: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), per opvangvorm

3.5 Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ in locaties met IKT/zonder IKT

In dit luik verkennen we omgeving voor opvanglocaties die werken met IKT (inclusief locaties IKT mix) versus opvanglocaties die werken zonder IKT. Met IKT betekent dat ouders een door de overheid vastgelegde bijdrage volgens inkomen betalen in de betrokken locatie. Zonder IKT betekent dat ouders een vaste, door de opvanglocatie bepaalde bijdrage betalen in de betrokken locatie, onafhankelijk van het inkomen van de ouders. Doorgaans ontvangen locaties met IKT-tarief ook meer subsidies om te kunnen voldoen aan de voorwaarden die vereist zijn aan het werken met inkomenstarief. In tabel 5 en figuur 13 zien we dat opvanglocaties met IKT en zonder IKT niet betekenisvol verschillen van elkaar.

		niet-IKT						
		M	SD	Min.	PC 25	PC 50	PC 75	Max.
Totaalscore Omgeving	éénmeting	2.98	0.75	1.40	2.47	3.00	3.53	4.87
	nulmeting	2.77	0.59	1.33	2.40	2.73	3.27	4.13
Factor Basisaanbod	éénmeting	3.20	0.93	1.50	2.58	3.17	3.92	5.00
	nulmeting	2.72	0.83	1.17	2.17	2.50	3.33	4.83
Factor Uitbreiding	éénmeting	2.98	1.20	1.00	2.00	3.00	4.00	5.00
	nulmeting	3.25	0.93	1.00	2.67	3.33	3.67	5.00
		IKT						
		M	SD	Min.	PC 25	PC 50	PC 75	Max.
Totaalscore Omgeving	éénmeting	3.01	0.67	1.20	2.67	3.07	3.53	4.67
	nulmeting	2.80	0.57	1.33	2.40	2.80	3.20	4.58
Factor Basisaanbod	éénmeting	3.11	0.84	1.00	2.50	3.00	3.83	5.00
	nulmeting	2.70	0.79	1.17	2.17	2.67	3.17	5.00
Factor Uitbreiding	éénmeting	3.06	1.14	1.00	2.33	3.00	4.00	5.00
	nulmeting	3.26	1.03	1.00	2.67	3.33	4.00	5.00

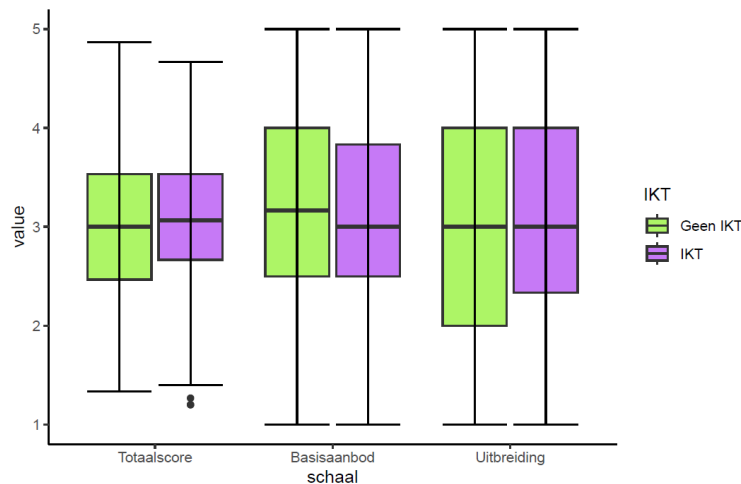
Tabel 5: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) voor gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’, locaties met IKT en locaties zonder IKT (wetenschappelijke nul- en éénmeting)

Figuur 13 hieronder geeft de boxplots weer voor de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ opgesplitst naar opvanglocaties met/zonder IKT. De figuur bevestigt bovenstaande vaststelling: er is nauwelijks een verschil tussen de boxplots van locaties met IKT en zonder IKT. Zowel bij de Totaalscore Omgeving als bij de beide factoren vertoont de boxplot van locaties met IKT iets minder spreiding dan die van locaties zonder IKT.

Voor de Totaalscore Omgeving ligt de mediaan bij IKT-locaties op 3.07. Voor niet- IKT-locaties is dit 3.00. Vijftig percent van de geobserveerde leefgroepen vallen hier voor IKT-locaties tussen de waarden 2.67 en 3.53 en voor niet- IKT-locaties tussen 2.47 en 3.53.

Voor de factor ‘Basisaanbod’ ligt de mediaan bij IKT-locaties op 3.00. Voor niet- IKT-locaties is dit 3.17. Vijftig percent van de geobserveerde leefgroepen vallen hier voor IKT-locaties tussen de waarden 2.50 en 3.83 en voor niet- IKT-locaties tussen 2.58 en 3.92. Voor de factor ‘Uitbreiding’ is de spreiding van de niet- IKT locaties wat groter (50% van de scores liggen

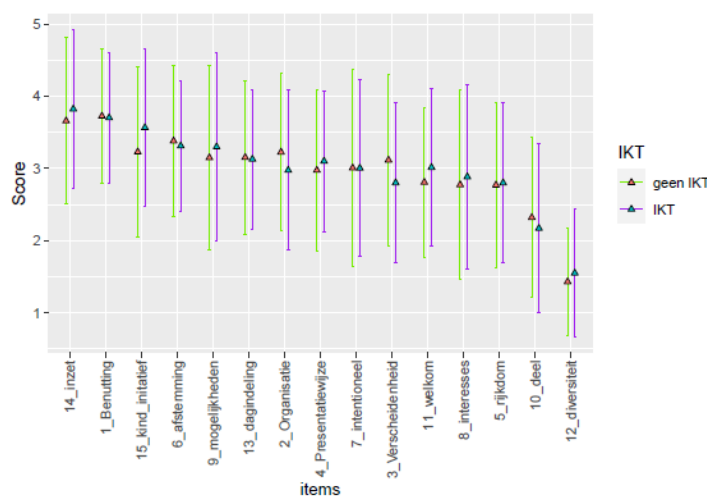
tussen 2.00 en 4.00) dan in IKT-locaties (waar 50% van de scores liggen tussen 2.33 en 4.00). De mediaan ligt bij zowel locaties met als zonder IKT op 3.00.

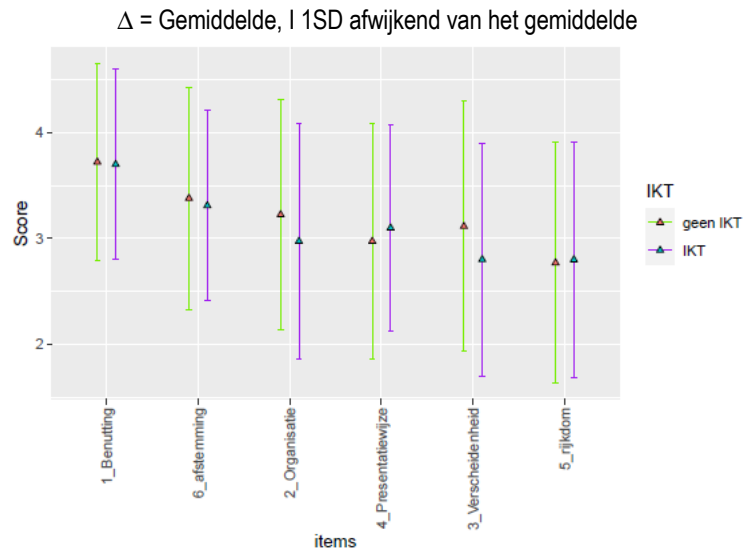
Figuur 13: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’, locaties met IKT en locaties zonder IKT

3.6 Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving in locaties met IKT/zonder IKT

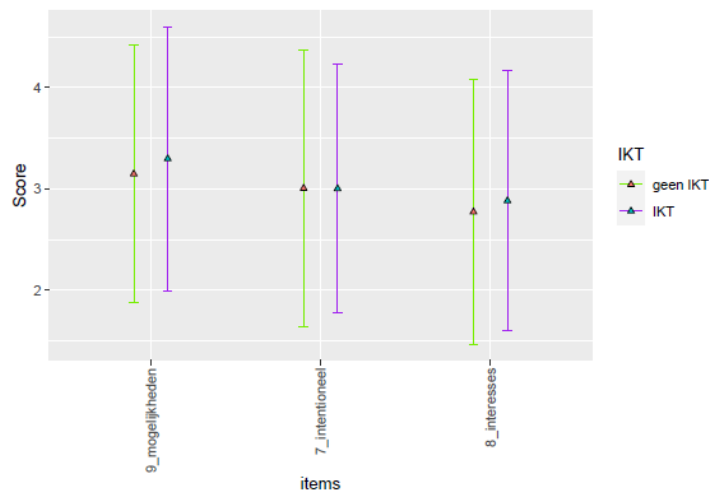
Hierboven hebben we geen verschillen vastgesteld tussen opvanglocaties met en zonder IKT. In figuren 14 tot 17 bekijken we de indicatoren afzonderlijk om na te gaan of er op dat niveau verschillen zijn. We stellen vast dat IKT-locaties gemiddeld iets hoger scoren (= minstens 0.25 punt hoger) dan niet IKT-locaties voor de indicator: de mate waarin de dagstructuur kansen geeft tot kind-initiatief (indicator 15). Niet-IKT locaties scoren gemiddeld iets hoger voor de indicatoren: de organisatie van de ruimte (indicator 2) en de verscheidenheid van de zones (indicator 3). Dit is analoog aan het patroon dat we hierboven vaststelden als we de 15 indicatoren naar opvangvorm bekeken. Allicht vormt dit ook de onderliggende verklaring. Immers, nagenoeg alle gezinsopvang valt onder ‘locatie met IKT’.

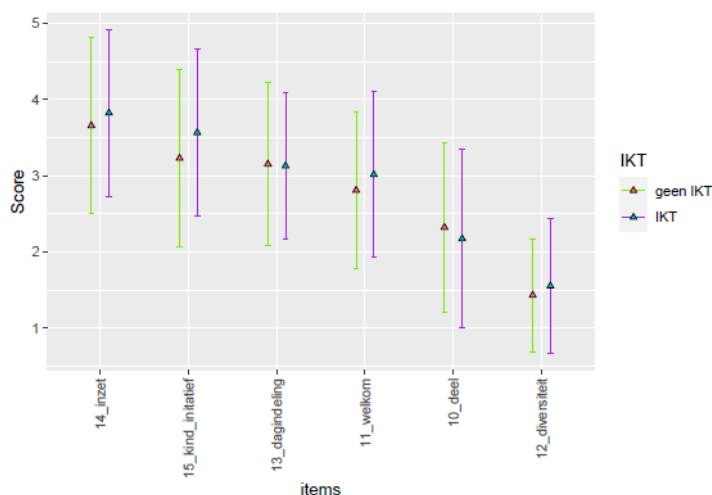
Figuur 14: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren in locaties met IKT en zonder IKT

Figuur 15: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen locaties met IKT en zonder IKT

Figuur 16: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, locaties met IKT en zonder IKT

Figuur 17: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), locaties met IKT en zonder IKT

3.7 Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ naar groepsindeling

Voor de groepsindeling gaan we uit van de indeling die gebaseerd is op het gehanteerde observatie-scenario, wat ook de realiteit op de dag van de observatie weergeeft. Zo komen we tot twee types horizontale groepen (0- tot 18 maanden en vanaf 18-36 maanden) en twee types verticale groepen (groepen met een meerderheid aan baby’s of een meerderheid aan peuters).

Voor de onderstaande tabellen en figuren betekent dit het volgende. In tabel 6 geven we de exacte aantallen en percentages per groepsindeling in de steekproef:

- Horizontaal Infant staat voor een groep met uitsluitend baby’s (-18 maanden)
- Horizontaal Toddler staat voor een groep met uitsluitend peuters (+18 maanden)
- Verticaal Infant staat voor een groep waar baby’s en peuters aanwezig waren, met een meerderheid aan baby’s
- Verticaal Toddler staat voor een groep waar baby’s en peuters aanwezig waren, met een meerderheid aan peuters

	Gezinsopvang	Groepsopvang	Totaal	
Horizontaal Infant	7 [6.8%]	43 [21.4%]	50 [16.4%]	108 [35.6%]
Horizontaal Toddler	19 [18.4%]	39 [19.4%]	58 [19.1%]	
Verticaal Infant	26 [25.2%]	40 [19.9%]	66 [21.7%]	196 [64.5%]
Verticaal Toddler	51 [49.6%]	79 [39.3%]	130 [42.8%]	
Totaal	103 [100%]	201 [100%]	304 [100%]	

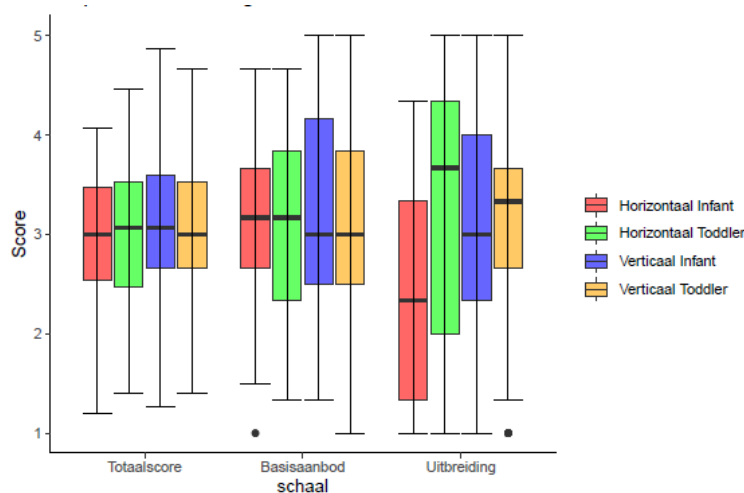
Tabel 6: Aantal groepen naar groepsindeling per opvangvorm

In de onderstaande tabel 7 en figuur 18 zien we dat voor de Totaalscore Omgeving en de factor ‘Basisaanbod’ de verschillen tussen de diverse groepsindelingen weinig uitgesproken zijn. Voor de factor ‘Uitbreiding’ zien we dat horizontale babygroepen lager scoren dan de

horizontale peutergroepen. Ook in de nulmeting stelden we vast dat 'Uitbreiding' sterk verschilde naargelang de groepsindeling (hoewel de groepsindeling bij de nulmeting iets anders in kaart gebracht is, zien we daar ook de trend dat 'Uitbreiding' beter lijkt te scoren bij groepsindelingen met oudere kinderen). De horizontale peutergroepen hebben bovendien een hogere mediaan dan de andere drie groepsindelingen. Ook bij de verticale groepen zien we dat de 'Uitbreiding' sterker is bij verticale groepen met een meerderheid aan peuters in vergelijking met verticale groepen met een meerderheid aan baby's (zie figuur 18 met Boxplots).

		Totaalscore		Basisaanbod		Uitbreiding	
		M	SD	M	SD	M	SD
nulmeting	Horizontaal en Verticaal Infant	2.70	0.60	2.71	0.79	2.88	1.05
	Horizontaal en Verticaal Toddler	2.85	0.56	2.70	0.81	3.49	0.90
éénmeting	Horizontaal Infant	2.85	0.66	3.14	0.82	2.45	1.12
	Horizontaal Toddler	3.02	0.75	3.08	0.85	3.14	1.35
	Verticaal Infant	3.04	0.75	3.15	0.99	3.15	1.14
	Verticaal Toddler	3.02	0.63	3.14	0.80	3.12	1.03

Tabel 7: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per groepsindeling (wetenschappelijke nul-en éénmeting)

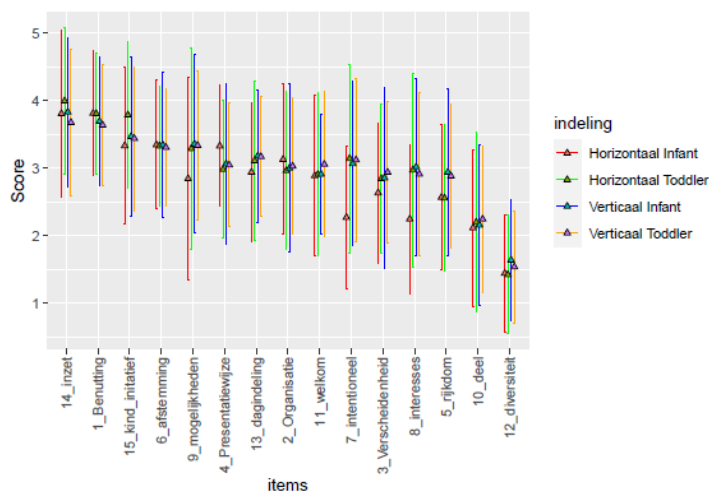
Figuur 18: Boxplot van de gewogen Totaalscore Omgeving en de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' per groepsindeling

3.8 Verkenning van de 15 afzonderlijke indicatoren voor kwaliteit van omgeving naar groepsindeling

In figuur 19 tot 22 en tabel 8 hieronder bekijken we de indicatoren voor kwaliteit van omgeving in detail. We stellen vast dat horizontale babygroepen voor acht van de vijftien indicatoren het laagst scoren (3: Verscheidenheid aan zones, 7: Aangeboden activiteiten en materialen, 8: Uitbreidingen op basis van waargenomen noden en interesses, 9: Uitbreidingen op basis van mogelijkheden van kinderen, 10: Diversiteit is onderdeel van de opvang, 11: Gezinnen zijn welkom, 13: Flexibele en kindvriendelijke dagindeling, 15: Een dagstructuur met ruimte voor kind-initiatief). Het bevestigt het beeld dat de factor 'Uitbreiding' minder hoog scoort: vooral die drie indicatoren (7: Aangeboden activiteiten en materialen, 8: Uitbreidingen op basis van

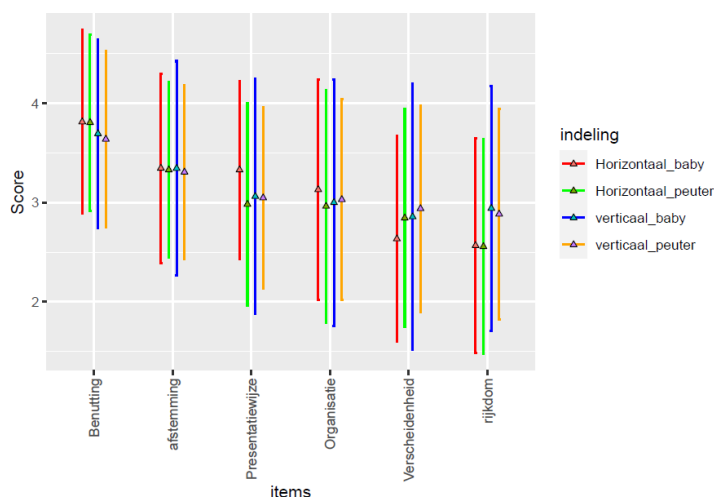

waargenomen noden en interesses en 9: Uitbreidingen op basis van mogelijkheden van kinderen) scoren heel wat lager dan bij de andere groepsindelingen. Een vergelijking met de nulmeting is hier niet gebeurd omdat in de nulmeting de groepsindeling op een andere manier gebeurd is en dus vergelijkbaarheid minder zinvol is.

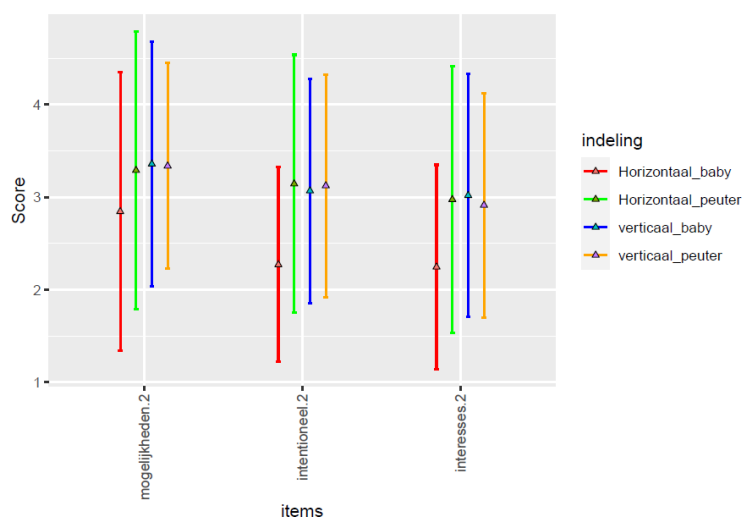

Figuur 19: Gemiddelde voor de gewogen scores van de 15 afzonderlijke indicatoren per groepsindeling

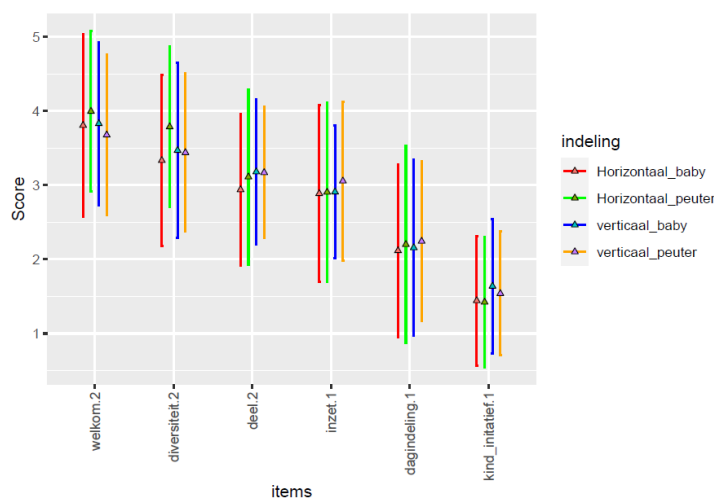
Δ = Gemiddelde, $\pm$ 1SD afwijkend van het gemiddelde

Figuur 20: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes indicatoren die samen factor Basisaanbod vormen, per groepsindeling

Figuur 21: Gemiddelde voor de gewogen scores van de drie indicatoren die samen factor Uitbreiding vormen, per groepsindeling

Figuur 22: Gemiddelde voor de gewogen scores van de zes overige indicatoren (geen aparte factor), per groepsindeling

Indicatoren	Horizontaal infant		Horizontaal toddler		Verticaal infant		Verticaal toddler	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1: Benutting van de ruimte	3.81	0.93	3.81	0.89	3.69	0.95	3.64	0.89
2: Organisatie van de ruimte	3.13	1.11	2.96	1.17	3.00	1.24	3.03	1.01
3: Verscheidenheid zones	2.63	1.03	2.84	1.10	2.86	1.34	2.94	1.04
4: Presentatiewijze materiaal	3.33	0.90	2.98	1.02	3.06	1.19	3.05	0.92
5: Rijkdom materiaal	2.57	1.08	2.56	1.08	2.94	1.23	2.88	1.06
6: Afstemming materiaal	3.35	0.95	3.33	0.89	3.34	1.08	3.31	0.87
7: Aangeboden uitbreidingen	2.27	1.05	3.14	1.39	3.07	1.21	3.12	1.20
8: Uitbreiding o.b.v. noden/interesses	2.25	1.10	2.97	1.44	3.02	1.31	2.91	1.21
9: Uitbreiding o.b.v. mogelijkheden	2.84	1.50	3.29	1.50	3.36	1.32	3.34	1.11
10: Diversiteit is onderdeel van opvang	2.12	1.16	2.20	1.33	2.16	1.18	2.24	1.08
11: Gezinnen zijn welkom	2.89	1.19	2.91	1.21	2.91	0.89	3.06	1.07
12: Maatschappelijke diversiteit	1.44	0.87	1.42	0.88	1.64	0.90	1.54	0.83
13: Flexibele dagindeling	2.94	1.02	3.11	1.18	3.18	0.98	3.17	0.89
14: Inzet kinderbegeleider(s)	3.81	1.23	4.00	1.08	3.83	1.10	3.68	1.08

15: Ruimte voor kind-initiatief	3.33	1.15	3.79	1.08	3.47	1.18	3.44	1.07
--	------	------	------	------	------	------	------	------

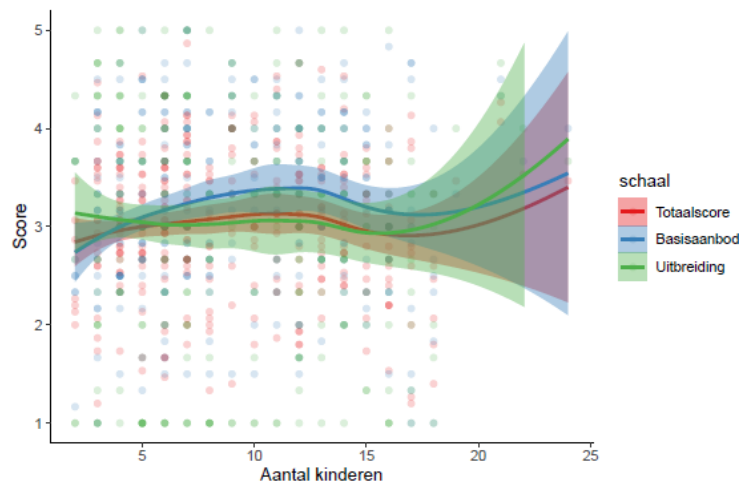
Tabel 8: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van de gewogen score per indicator per groepsindeling

3.9 Verkenning van de Totaalscore Omgeving en de factoren ‘Basisaanbod’ en ‘Uitbreiding’ naar groeps grootte en aantal kinderen per begeleider

In deze paragraaf verkennen we de mogelijke samenhang tussen enerzijds de Totaalscore Omgeving, de factor Basisaanbod en de factor Uitbreiding en anderzijds de groeps grootte en het aantal kinderen per kinderbegeleider.

3.9.1 Groeps grootte

Figuur 23 hieronder toont het verband tussen het aantal kinderen in de geobserveerde leefgroep enerzijds en de Totaalscore Omgeving, de factor Basisaanbod en de factor Uitbreiding anderzijds. De scores lijken voor de drie schalen een top te bereiken bij een groeps grootte van twaalf kinderen, maar over het algemeen lijkt het aantal kinderen geen grote rol te spelen (wat ook in het laatste hoofdstuk van dit rapport, bij de multivariate analyses, bevestigd zal worden). Elk punt in de grafiek is een observatie. De lijn toont het verband. De gekleurde ruimte rond de lijnen toont de betrouwbaarheid: hoe minder observaties, hoe groter die ruimte en hoe minder betrouwbaar de resultaten zijn. Zo zie je bij erg grote groepen (vanaf meer dan 15 kinderen) een groter gekleurd vlak. Dit geeft aan dat het een resultaat is met een grote foutenmarge omdat er te weinig van die grote groepen in de steekproef zijn.

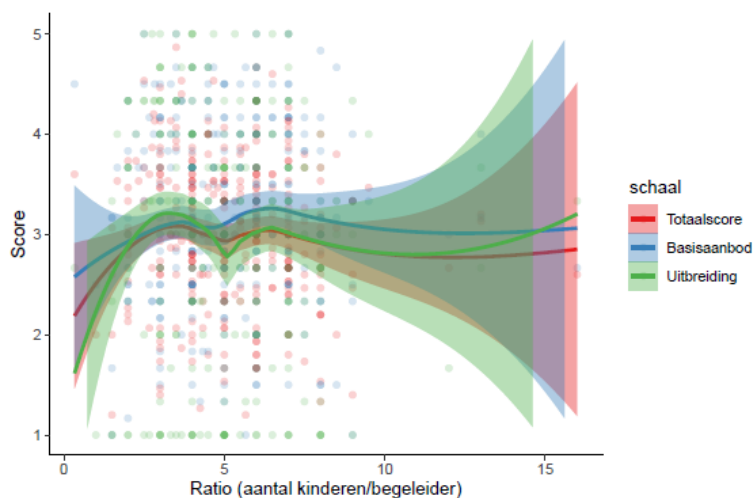

Figuur 23: Verband tussen groeps grootte en omgeving

3.9.2 Aantal kinderen per begeleider

Figuur 24 toont de invloed tussen het aantal kinderen per begeleider (dit is de kind-begeleiderratio) enerzijds en de Totaalscore Omgeving, de factor Basisaanbod en de factor Uitbreiding anderzijds. We zien dat de scores voor Omgeving en de factoren Basisaanbod en Uitbreiding stijgen tot een ratio van 4 kinderen per begeleider, lichtjes daalt bij 5 kinderen per

begeleider en dan terug licht naar omhoog gaat (al worden daar de betrouwbaarheidsintervallen erg groot). Een vergelijking met de wetenschappelijke nulmeting is hier niet gebeurd omdat in de wetenschappelijke nulmeting geen analyses naar ratio en groepsgrootte gebeurd zijn.

Figuur 24: Verband tussen ratio en omgeving

4 DE VARIATIE AAN ACTIVITEITEN BIJ BABY'S EN PEUTERS (ONDERDEEL 2: ACTIVITEITENLIJST)

Naast de rijkdom van het aanbod, wilden we ook de variatie aan activiteiten bij baby's en peuters in kaart brengen. Dit is gebeurd via het aankruisen van activiteiten op een activiteitenlijst met 16 rubrieken, geclusterd in zes categorieën (één categorie bundelt gemeenschappelijke ervaringen), na elke observatie van welbevinden en betrokkenheid. Door na te gaan welke activiteiten en clusters voorkomen, krijgen we een indicatie van de variatie aan activiteiten (en ervaringsgebieden) die aan bod komen. De omschrijving van de clusters en de aard van de activiteiten die erin opgenomen zijn, is opgenomen onder Methode (hoofdstuk 2) in dit rapport.

Per observatie in een leefgroep zijn er in principe 20 geobserveerde activiteiten aangekruist, gespreid over vier observatierondes in de loop van de voormiddag. In totaal zijn 6028 activiteiten aangekruist in 302 leefgroepen. In twee geobserveerde leefgroepen zijn geen activiteiten geregistreerd (het gaat om twee locaties groepsopvang zonder IKT).

Om een indicatie te krijgen van de diversiteit aan ervaringen is op clusterniveau nagegaan of er gedurende de voormiddag minstens één activiteit voorkwam in een cluster. Dit zorgt voor een variabele op een zespuntenschaal. Een score 1 betekent dat er in de loop van de geobserveerde voormiddag activiteiten in maximum één cluster zijn aangekruist. Score 6 betekent dat er in de loop van de voormiddag in alle zes de onderscheiden clusters activiteiten zijn aangekruist. Score 1 staat voor weinig diversiteit, een score 6 voor een grote mate van diversiteit.

Deze maat is een “ruwe zeef”. Eén rijke activiteit kan het potentieel in zich hebben om alle ervaringsgebieden uitgebreid aan bod te laten komen en ook binnen één cluster is een variatie aan activiteiten mogelijk, maar theoretisch gaan we ervan uit dat een hoge score betekent dat er meer kansen geweest zijn dat alle ervaringsgebieden in de loop van de voormiddag aan bod zijn gekomen. Immers, een hoge score betekent dat er meer gevarieerde activiteiten waren (want in meerdere onderscheiden clusters is minstens één activiteit aangekruist) en dus ook meer diverse kansen dat ervaringsgebieden aangesproken zijn geweest.

We zien dat - over alle leefgroepen heen - vooral activiteiten uit cluster 1 vaak geobserveerd werden tijdens de vier observatierondes in de loop van de voormiddag: motorische activiteiten (17.5%), sensopathisch spel (24.4%) en het observeren van visuele en auditieve prikkels (15.2%) zijn samen goed voor meer dan de helft van de geobserveerde activiteiten (57.1%). Op de toevallig geplande observatie-momenten observeerden we 10.3% kinderen die geen activiteit vertonen. Details zijn te vinden in tabel 25 in Bijlage.

Hieronder bespreken we dezelfde onderdelen die ook in het vorige hoofdstuk aan bod zijn gekomen. We bekijken de activiteitenlijsten eerst algemeen en dan per opvangvorm, IKT/niet IKT groepsindeling, groepsgrootte en ratio. We bespreken de resultaten steeds op leefgroep-niveau (m.a.w. we bekijken steeds de 20 geobserveerde activiteiten per leefgroep samen). Omdat de manier van registreren in de wetenschappelijke nulmeting op een andere wijze gebeurd is dan bij wetenschappelijke éénmeting laten we in dit onderdeel de vergelijking met de wetenschappelijke nulmeting achterwege, omdat deze vergelijking weinig betrouwbaar is.

In de tabellen en figuren in het vervolg van dit rapport wordt telkens gesproken van ‘Cluster 1 tot Cluster 6’. Elke cluster gaat om een groep activiteiten met een gemeenschappelijke stam (zie hoofdstuk 2).

4.1 Verkenning van activiteiten algemeen

4.1.1 Verdeling per cluster

In tabel 9 hieronder zien we dat activiteiten in Cluster 1 (motorische activiteiten, sensopathisch spel en observeren van prikkels) in elke geobserveerde leefgroep voorkomen. Dit betekent concreet dat minstens één van de twintig geregistreerde activiteiten in de geobserveerde leefgroep uit deze cluster komt. Activiteiten in cluster vier (diverse talige activiteiten) zijn geregistreerd in drie vierde van de leefgroepen (79.1%) tijdens één of meerdere van de vier observatierondes in de loop van de observatievoormiddag. Cluster zes (dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines, uitstappen en excursies) komt in de loop van de vier observatierondes bij meer dan de helft (61.6%) van de leefgroepen voor. Cluster drie (diverse expressieve activiteiten) komt in de helft van de geobserveerde leefgroepen voor (51%) in de loop van de voormiddag. Cluster twee (constructiespel, 21.9%) en cluster vijf (patronen en spelletjes, 10.9%) zijn het minst geobserveerd tijdens de observatierondes. Zoals hierboven aangegeven laten we de vergelijking met de nulmeting achterwege in de rest van dit onderdeel van het rapport.

	Wetenschappelijke éénmeting
Cluster 1 [Bewegen, observeren en manipuleren]	100.0
Cluster 2 [Constructies]	21.9
Cluster 3 [Expressie]	51.0
Cluster 4 [Communicatie]	79.1
Cluster 5 [Patronen en denkspelen]	10.9
Cluster 6 [Uitstappen en dagelijkse huiselijke activiteiten]	61.6

Tabel 9: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt

4.1.2 Verdeling per activiteit

Tabel 10 bevat het percentage leefgroepen waar een bepaalde activiteit in de loop van een voormiddag (4 observatierondes) minstens éénmaal geobserveerd is geweest. De activiteiten zijn gerangschikt van meest naar minst geobserveerd. Bij observatie in de voormiddag komen de activiteiten uit cluster 1 het meest voor: sensopathisch spel (95%), motorische activiteiten (88.1%) en observatie van prikkels (85.1%). In drie vierde van de groepen (73.5%) komt 'geen activiteit' voor tijdens een of meerdere observatierondes. Geen activiteit wordt aangekruist als een kind, op het ad random moment dat het geobserveerd wordt, geen activiteit vertoont (bv. voor zich uit staart, wacht, ligt, vast zit,...). Dat in 73.5% van de groepen "geen activiteit" genoteerd werd betekent hier dat er – op de vier at random geplande momenten dat de activiteiten van vijf kinderen geobserveerd werden in de loop van de voormiddag – minimaal één kind was dat op dat moment niets aan het doen was.

Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (65.2%) en dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (61.3%) worden in ongeveer twee derde van de leefgroepen geobserveerd in de loop van de voormiddag (4 observatierondes). De andere activiteiten worden in een minderheid van de leefgroepen geobserveerd tijdens de geplande observatierondes.

	Totale steekproef (N = 302)
Sensopathisch spel/manipuleren (C1)	95.0
Motorische activiteit (C1)	88.1
Observeren van prikkels (C1)	85.1
Geen activiteit	73.5
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (C4)	65.2
Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (C6)	61.3
Rollen- en fantasiespel (C3)	40.7
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen (C4)	31.5
Constructies (C2)	21.9
Met boeken/prenten bezig zijn (C4)	21.2
Patronen & (denk)spelen (C5)	10.9
Muzikale activiteit (C3)	10.3
Luisteren (C4)	7.9
Beeldende activiteit (C3)	7.6
Andere	3.0
Uitstappen en excursies (C6)	1.3

Tabel 10: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt bij een of meerdere observatierondes

4.1.3 Diversiteit aan ervaringen

Tot slot gaan we na in welke mate activiteiten uit de diverse clusters aan bod komen als een ruwe indicatie voor diversiteit aan ervaringen, gebaseerd op vier observatiemomenten in de loop van de voormiddag. In tabel 11 zien we dat er gemiddeld, in de loop van de voormiddag, activiteiten aangekruist zijn in drie tot vier clusters (M: 3.30). Er is sprake van een grote spreiding: 24.6% van de leefgroepen heeft activiteiten in maximaal twee verschillende clusters. Iets meer dan elf percent (11.2%) van de leefgroepen heeft activiteiten in vijf of zes clusters. Dit betekent dat er in een klein deel van de leefgroepen op de observatiemomenten veel diversiteit is in activiteiten. Twee derde van de leefgroepen (64.2%) zit daartussenin: daar zijn activiteiten in drie tot vier clusters geobserveerd.

	M (SD)	Verdeling (% leefgroepen waar 1 – 6 clusters geobserveerd zijn)					
		1	2	3	4	5	6
Diversiteit aan ervaringen	3.30 (1.07)	2.4	22.2	32.6	31.6	8.1	3.1

Tabel 11: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen

4.2 Verkenning van activiteiten naar opvangvorm

4.2.1 Verdeling per cluster

In tabel 12 zien we dat alle clusters van activiteiten iets meer in de gezinsopvang waargenomen zijn tijdens de vier gespreide observatierondes (met uitzondering van Cluster 6), maar de verschillen zijn beperkt. Cluster 5 (patronen en denkspelen) is iets meer waargenomen in de locaties gezinsopvang (20.0%) dan in de locaties groepsopvang (6.0%).

	Gezinsopvang	Groepsopvang
Cluster 1 [Bewegen, observeren en manipuleren]	100.0	100.0
Cluster 2 [Constructies]	24.4	20.3
Cluster 3 [Expressie]	56.1	48.8
Cluster 4 [Communicatie]	85.1	75.5
Cluster 5 [Patronen en denkspelen]	19.9	5.6
Cluster 6 [Uitstappen en dagelijkse huiselijke activiteiten]	54.8	63.5

Tabel 12: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt per opvangvorm

4.2.2 Verdeling per activiteit

In tabel 13 zien we dat het soort en aantal aangekruiste activiteiten vrij gelijklopend is per opvangvorm. Activiteiten zoals rollen- en fantasiespel (50.0 versus 36.0%), met boeken/prenten bezig zijn (31.0 versus 15.0%) en patronen/denkspelen (20.0 versus 6.0%) zijn iets meer geobserveerd in de locaties gezinsopvang. Motorische activiteiten (81.0 versus 92.0%) en observeren van prikkels (77.0 versus 89.0%) zijn iets meer in groepsopvang waargenomen gedurende de vier observatiemomenten.

	Totale steekproef (N = 302)	Gezinsopvang (N = 103)	Groepsopvang (N = 199)
Motorische activiteit (C1)	88.1	81.1	91.9

Sensopathisch spel (C1)	95.0	99.2	92.3
Observeren van prikkels (C1)	85.1	76.9	88.7
Constructies (C2)	21.9	24.4	20.1
Beeldende activiteit (C3)	7.6	3.0	9.5
Muzikale activiteit (C3)	10.3	7.0	12.4
Rollen- en fantasiespel (C3)	40.7	50.2	35.9
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen (C4)	31.5	32.5	31.1
Luisteren (C4)	7.9	2.0	10.5
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (C4)	65.2	70.7	62.2
Met boeken/prenten bezig zijn (C4)	21.2	31.4	14.9
Patronen & (denk)spelen (C5)	10.9	19.9	5.5
Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (C6)	61.3	53.0	63.0
Uitstappen en excursies (C6)	1.3	1.8	0.8
Geen activiteit	73.5	70.1	73.6
Andere	3.0	2.0	3.6

Tabel 13: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt per opvangvorm

4.2.3 Diversiteit aan ervaringen

In tabel 14 zien we dat er iets meer diversiteit aan ervaringen is waargenomen in de locaties gezinsopvang. Dit verschil is evenwel niet erg uitgesproken: bij 21.3% van de leefgroepen in gezinsopvang en 28.6% van de leefgroepen groepsopvang zijn activiteiten in maximaal twee verschillende clusters aangekruist over de vier observatiemomenten heen. In iets meer dan dertien percent (13.6%) van de leefgroepen gezinsopvang tegenover 8.0% van de leefgroepen groepsopvang zijn activiteiten in vijf of zes clusters aangeduid over de vier observatierondes heen. Ongeveer twee derde van de leefgroepen in beide opvangvormen (65.1% in gezinsopvang, 63.3% in groepsopvang) zit daartussenin: daar zijn activiteiten in drie tot vier clusters geobserveerd.

	M (SD)	Verdeling (% leefgroepen waar 1 – 6 clusters geobserveerd zijn)					
		1	2	3	4	5	6
Gezinsopvang	3.40 (1.11)	2.9	18.4	31.1	34.0	9.7	3.9
Groepsopvang	3.13 (0.99)	1.5	27.1	35.2	28.1	6.0	2.0

Tabel 14: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per opvangvorm

4.3 Verkenning van activiteiten in locaties met IKT/zonder IKT

4.3.1 Verdeling per cluster

In tabel 15 zien we dat de verschillen tussen locaties met IKT en zonder IKT beperkt zijn. Cluster 6 is vaker geobserveerd bij locaties zonder IKT (73.0% versus 55.0%).

	Locatie met IKT	Locatie zonder IKT
Cluster 1 [Bewegen, observeren en manipuleren]	100.0	100.0
Cluster 2 [Constructies]	21.5	22.0
Cluster 3 [Expressie]	53.4	45.8
Cluster 4 [Communicatie]	78.3	79.8
Cluster 5 [Patronen en denkspelen]	10.3	11.0
Cluster 6 [Uitstappen en dagelijkse huiselijke activiteiten]	55.1	74.3

Tabel 15: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt in locaties met/zonder IKT

4.3.2 Verdeling per activiteit

In tabel 16 zien we dat het soort en aantal aangekruiste activiteiten vrij gelijklopend is voor locaties met of zonder IKT.

	Totale steekproef (N = 302)	Locatie met IKT (N = 193)	Locatie zonder IKT (N = 109)
Motorische activiteit (C1)	88.1	89.7	84.7
Sensopathisch spel (C1)	95.0	96.1	91.0
Observeren van prikkels (C1)	85.1	83.9	86.5
Constructies (C2)	21.9	21.5	21.6
Beeldende activiteit (C3)	7.6	5.9	10.8
Muzikale activiteit (C3)	10.3	11.2	9.0
Rollen- en fantasiespel (C3)	40.7	43.3	34.2
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen (C4)	31.5	33.1	27.9
Luisteren (C4)	7.9	6.0	11.7
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (C4)	65.2	66.6	61.3
Met boeken/prenten bezig zijn (C4)	21.2	20.0	21.7
Patronen & (denk)spelen (C5)	10.9	10.3	10.9
Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (C6)	61.3	54.6	72.1
Uitstappen en excursies (C6)	1.3	0.5	2.7
Geen activiteit	73.5	70.4	77.5
Andere	3.0	3.2	2.7

Tabel 16: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt in locaties met/zonder IKT

4.3.3 Diversiteit aan ervaringen

In tabel 17 zien we dat er weinig verschillen zijn naar diversiteit aan ervaringen in locaties met of zonder IKT. Ook de verdeling is vrij gelijkaardig voor locaties met of zonder IKT. In locaties met IKT zien we een iets hoger percentage groepen waar ervaringen in vijf of zes clusters geobserveerd zijn.

	M (SD)	Verdeling (% leefgroepen waar 1 – 6 clusters geobserveerd zijn)					
		1	2	3	4	5	6
Locatie met IKT	3.19 (1.02)	1.8	22.0	34.0	30.3	8.3	3.7
Locatie zonder IKT	3.32 (1.08)	2.1	25.4	33.7	30.1	6.7	2.1

Tabel 17: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per opvangvorm

4.4 Verkenning van activiteiten naar groepsindeling

4.4.1 Verdeling per cluster

In tabel 18 zien we dat bepaalde clusters minder geobserveerd zijn in horizontale babygroepen. Dit is – gezien de aard van die clusters – ook te verwachten. Het gaat om cluster 2 (constructies, het manipuleren van (klein) materiaal en in het actief scheppen van iets (nieuws)), cluster 3 (gebruik van een medium dat extern een wereld oproept via bv. beeldende/muzikale activiteiten, rollen- en fantatiespel) en cluster 5 (het ‘cognitief stimuleren’ van kinderen via patronen en (denk)spelen). Zo zien we dat te verwachten peuteractiviteiten, zoals in cluster 2, ook het meest geobserveerd zijn in de horizontale peutergroepen. Cluster 1 en Cluster 4 zijn in alle groepsindelingen min of meer even vaak waargenomen.

	Horizontaal Infant	Horizontaal Toddler	Verticaal Infant	Verticaal Toddler
Cluster 1 [Bewegen, observeren en manipuleren]	100.0	100.0	100.0	100.0
Cluster 2 [Constructies]	5.4	30.72	18.8	26.6
Cluster 3 [Expressie]	15.2	66.4	59.6	55.9
Cluster 4 [Communicatie]	81.2	79.8	78.9	83.5
Cluster 5 [Patronen en denkspelen]	3.7	6.9	23.0	16.5
Cluster 6 [Uitstappen en dagelijkse huiselijke activiteiten]	51.5	45.7	66.4	60.5

Tabel 18: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar minstens één activiteit in een cluster aangekruist wordt per groepsindeling

4.4.2 Verdeling per activiteit

In tabel 19 zien we dat het soort en aantal aangekruiste activiteiten gevarieerd is over de diverse leeftijdsindelingen. Motorische activiteiten zijn iets vaker geobserveerd in verticale groepen (zowel infant als toddler). Sensopathisch spel is altijd in horizontale babygroepen en bijna altijd (94.9%) in verticale groepen met een meerderheid aan baby’s waargenomen. Observeren van prikkels is het meest geobserveerd in horizontale babygroepen. Constructies maken is in horizontale babygroepen nauwelijks (3.7%) waargenomen, net zoals rollen- en fantatiespel (8.9%), (non-)verbale interacties tussen kinderen (19.1%), patronen en (denk)spelen (1.5%).

Beeldende en muzikale activiteiten zijn minder geobserveerd in baby- dan in peutergroepen. Patronen en denkspelen en dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines zijn iets meer in verticale groepen (zowel infant als toddler) geobserveerd. Met boeken en prenten bezig zijn, is in elke groepsindeling ongeveer even vaak waargenomen. De categorie ‘geen activiteit’ wordt het minst aangekruist in de horizontale peutergroepen. Als we op observatieniveau kijken (zie tabel 25 in bijlage) zien we dat – over alle leefgroepen heen - vaker baby’s (14.6%) ‘geen activiteit’ vertonen dan peuters (7.4%) tijdens de at random geobserveerde momenten.

	Totale steekproef (N = 302)	Horizontaal Infant	Horizontaal Toddler	Verticaal Infant	Verticaal Toddler
Motorische activiteit (C1)	88.1	87.3	82.8	90.3	90.1
Sensopathisch spel (C1)	95.0	100.0	86.7	94.9	95.8
Observeren van prikkels (C1)	85.1	95.2	74.1	79.0	87.8
Constructies (C2)	21.9	3.7	29.4	21.4	25.5
Beeldende activiteit (C3)	7.6	3.7	11.9	6.0	7.4
Muzikale activiteit (C3)	10.3	6.5	14.8	4.4	13.4
Rollen- en fantasiespel (C3)	40.7	8.9	51.2	44.0	47.7
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen (C4)	31.	19.1	34.8	28.1	37.1
Luisteren (C4)	7.9	4.6	9.3	4.4	9.8
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (C4)	65.2	74.1	68.3	55.9	64.4
Met boeken/prenten bezig zijn (C4)	21.2	20.0	22.1	21.6	19.4
Patronen & (denk)spelen (C5)	10.9	1.5	8.9	15.3	12.4
Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (C6)	61.3	54.53	51.3	66.0	62.3
Uitstappen en excursies (C6)	1.3	0.0	0.0	1.2	2.0
Geen activiteit	73.5	86.7	49.9	75.3	75.1
Andere	3.0	1.5	3.9	4.4	2.7

Tabel 19: Gewogen verdeling (%) leefgroepen waar een activiteit aangekruist wordt per groepsindeling

4.4.3 Diversiteit aan ervaringen

In tabel 20 zien we dat minder diversiteit aan ervaringen geobserveerd is in horizontale babygroepen dan in horizontale peutergroepen. Bij verticale groepen (infant en toddler) zien we dat de grootste diversiteit aan activiteiten geobserveerd wordt.

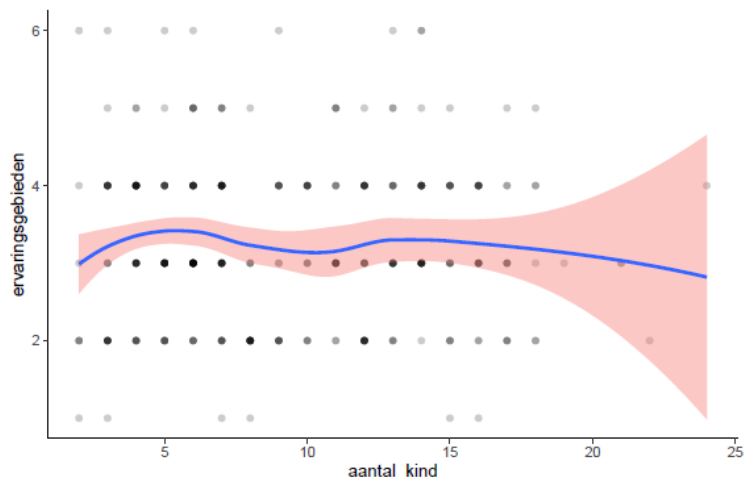
	M (SD)	Verdeling (% leefgroepen waar 1 – 6 clusters geobserveerd zijn)					
		1	2	3	4	5	6
Horizontaal Infant	2.57 (0.90)	4.0	46.0	38.0	10.0	2.0	0.0
Horizontaal Toddler	3.30 (1.00)	1.8	17.5	35.1	31.6	10.6	3.6
Verticaal Infant	3.47 (1.13)	1.6	27.3	31.8	25.8	9.1	4.6
Verticaal Toddler	3.43 (1.04)	1.6	17.1	32.6	39.6	7.0	2.3

Tabel 20: Gemiddelde (M), standaardafwijking (SD) en spreiding (in %) voor de gewogen score op diversiteit aan ervaringen, per groepsindeling

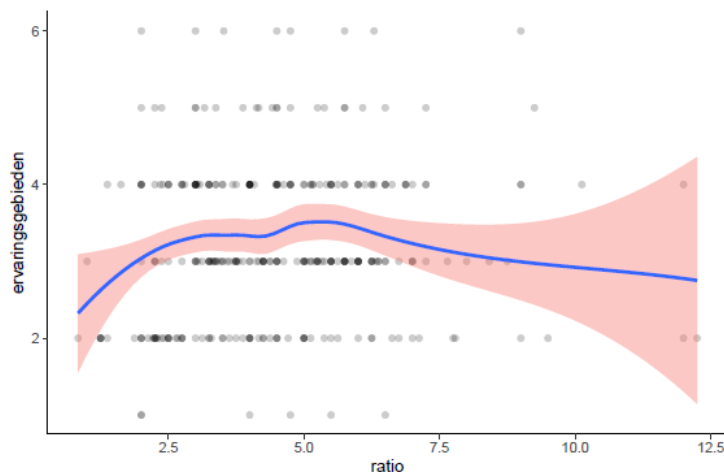
4.5 Verkenning van activiteiten naar groeps grootte en aantal kinderen per begeleider

In dit deel verkennen we de mogelijke samenhang tussen enerzijds de diversiteit aan ervaringen en anderzijds groeps grootte en aantal kinderen per kinderbegeleider (kind-begeleiderratio).

De correlaties tussen aantal ervaringsgebieden en groeps grootte ($r = .01, p = .866$) en tussen het aantal ervaringsgebieden en de ratio ($r = .10, p = .121$) zijn beiden erg laag en statistisch niet significant. Dat zien we ook in de onderstaande twee figuren. Er blijkt geen verband te zijn tussen de diversiteit aan ervaringen enerzijds en groeps grootte of de ratio anderzijds.

Figuur 25: Verband tussen diversiteit aan ervaringen en groeps grootte

Figuur 26: Verband tussen diversiteit aan ervaringen en ratio

5 VERBAND TUSSEN DE OMGEVINGSSCHALEN EN DE ACTIVITEITENLIJST

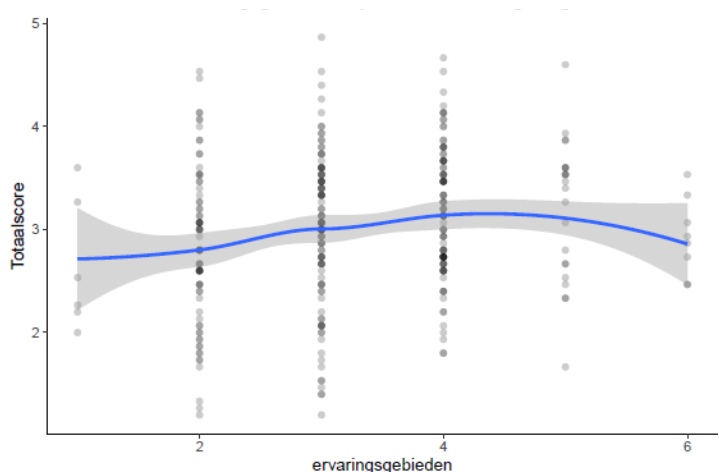
Hieronder gaan we de samenhang na tussen enerzijds de diversiteit aan ervaringen en anderzijds de Totaalscore Omgeving, de factor ‘Basisaanbod’ en de factor ‘Uitbreiding’. Om een indicatie te krijgen van de diversiteit aan ervaringen zijn de 20 activiteiten die tijdens vier vaste momenten, gespreid over de observatie-voormiddag, in kaart gebracht zijn, vervolgens ondergebracht in zes clusters (het gaat om Cluster 1: Bewegen, observeren en manipuleren; Cluster 2: Constructies; Cluster 3: Expressie; Cluster 4: Communicatie; Cluster 5: Patronen

en denkspelen en Cluster 6: Uitstappen en routines). Dit zorgt voor een variabele op een zespuntenschaal, waar score 1 staat voor weinig diversiteit en score 6 voor veel diversiteit. In de tabel en figuren hieronder zien we dat de correlatie tussen diversiteit aan ervaringen en Basisaanbod niet significant is ($r = .07, p = .204$). De correlatie met Uitbreiding is significant ($r = .21, p < .001$), maar het verband is zwak. Ook de Totaalscore Omgeving hangt significant samen met de diversiteit aan ervaringen ($r = .17, p = .002$), maar het verband is zwak.

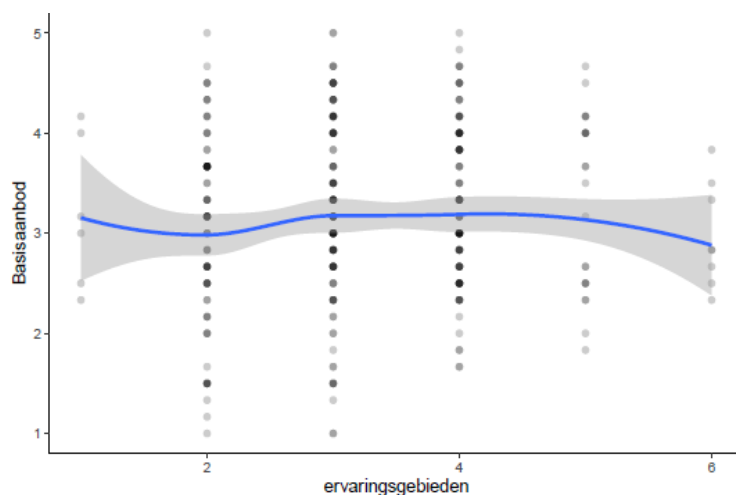
	Diversiteit aan ervaringen	Totaalscore Omgeving	Factor Basisaanbod	Factor Uitbreiding
Diversiteit aan ervaringen	1.00			
Totaalscore Omgeving	.174 ($p = .002$)	1.00		
Factor Basisaanbod	.073 ($p = .204$)	.858 ($p = .000$)	1.00	
Factor Uitbreiding	.206 ($p = .000$)	.770 ($p = .000$)	.448 ($p = .000$)	1.00

Tabel 21: Correlatietabel: Diversiteit aan ervaringen, Totaalscore Omgeving, factor Basisaanbod en factor Uitbreiding

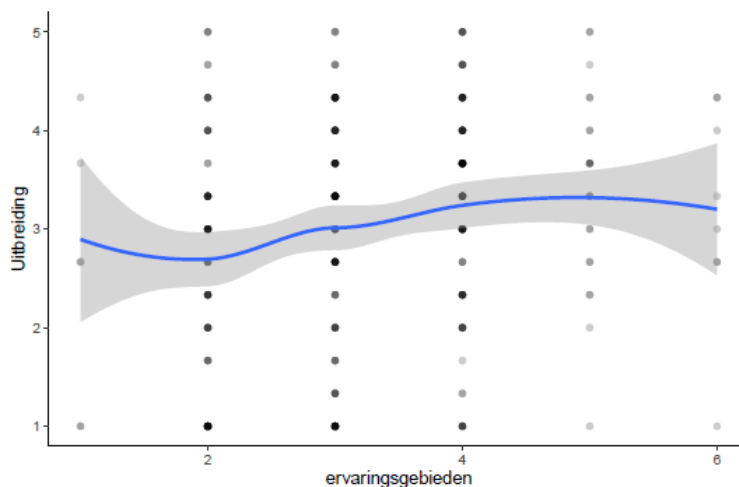
In onderstaande figuren 27 tot 29 zien we dat de Totaalscore Omgeving en de score voor factor Basisaanbod lichtjes omhoog gaat bij drie clusters van ervaringen. Daarna zijn er weinig verschillen. Voor de factor 'Uitbreiding' zien we dat de score in stijgende lijn gaat tussen 2 en 5 clusters van ervaringen. De daling bij 6 clusters van ervaringen in de figuur is verwaarloosbaar door het kleine aantal observaties, en is bijgevolg minder betrouwbaar (zichtbaar door het grote betrouwbaarheidsinterval).

Figuur 27: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de Totaalscore Omgeving

Figuur 28: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de factor Basisaanbod

Figuur 29: Verband tussen aantal clusters van ervaringen en de factor Uitbreiding

6 VERBAND TUSSEN DE OMGEVINGSSCHALEN, OPLEIDINGSNIVEAU EN ERVARING VAN DE KINDERBEGELEIDER (GEZINSOPVANG)

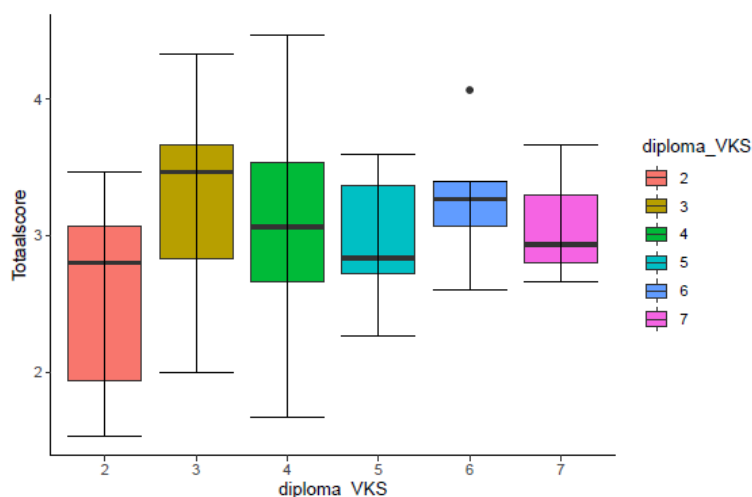
Voor de gezinsopvang kunnen we nagaan of er een verband is tussen opleiding en jaren ervaring van de kinderbegeleider enerzijds en de kwaliteit van de omgeving zoals gemeten met de omgevingsschalen anderzijds. Die data hebben de onthaalouders over zichzelf ingevuld in de contextvragenlijst. Voor de groepsopvang kunnen we dat niet doen, omdat we niet beschikken over deze informatie voor elk van de kinderbegeleiders die op de dag van de observatie in de leefgroep aanwezig was. De opleidingsniveaus zijn weergegeven volgens de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS).

In het rapport over de contextvragenlijst staan het aantal en de spreiding van het aantal kinderbegeleiders in de gezinsopvang (onthaalouders) uit de steekproef per kwalificatieniveau. De meerderheid van de onthaalouders uit de steekproef (58.6%) heeft een

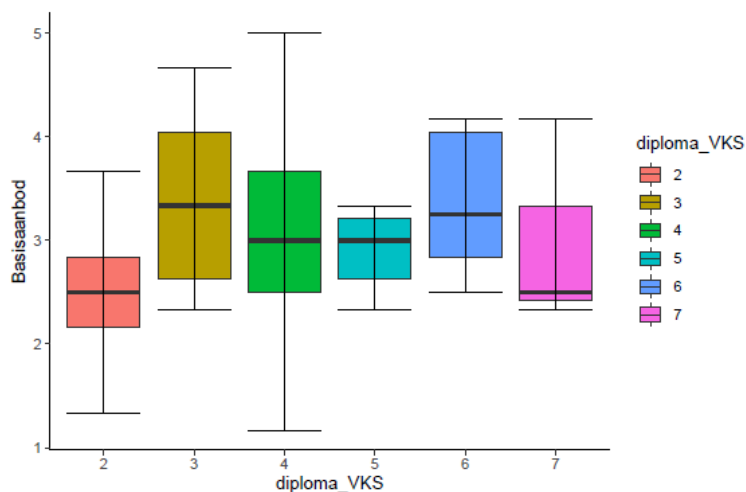
diploma op VKS-niveau 4 (hoger secundair onderwijs), de andere niveaus komen allemaal maximaal in slechts 10% van de gevallen voor en niveau 7 (master) slechts bij 3 onthaalouders (3,5%). Dit betekent dat onderstaande Figuren voor de meeste kwalificatieniveaus gebaseerd zijn op een beperkt aantal.

6.1 Opleidingsniveau

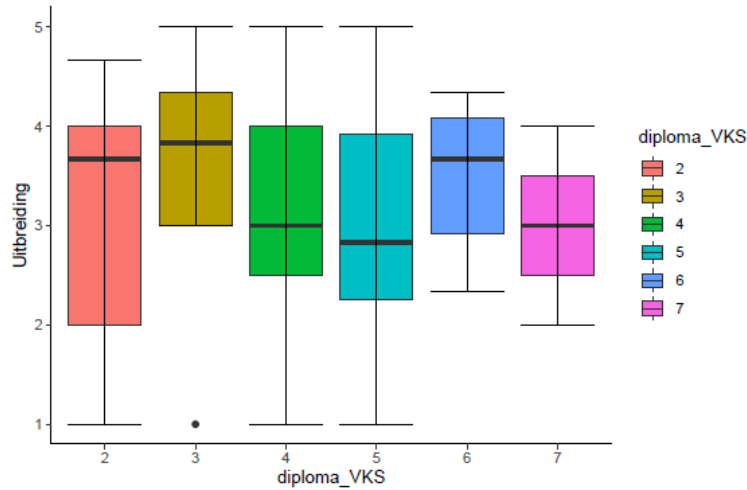
In de figuren 30 tot 32 hieronder zien we dat onthaalouders met een kwalificatie op VKS-niveau 2 zowel op de Totaalscore als op de factor Basisaanbod wat lager scoren dan de onthaalouders met een hogere kwalificatie. Daarnaast zijn er weinig patronen te onderscheiden.

Figuur 30: Boxplot voor de Totaalscore Omgeving naargelang opleidingsniveau

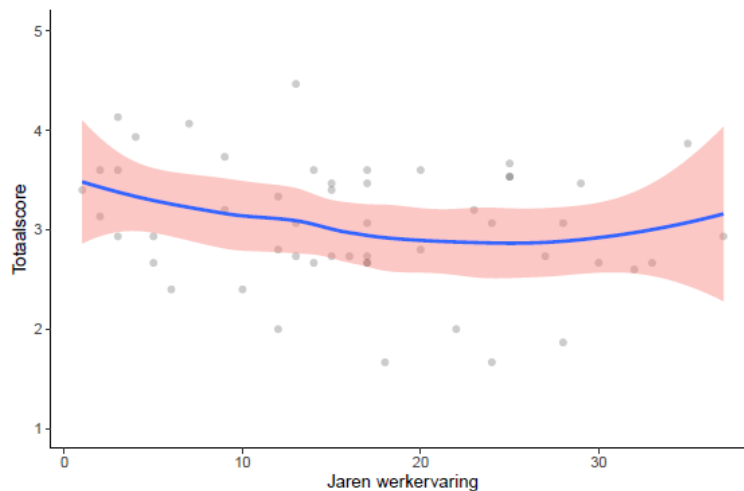
Figuur 31: Boxplot voor de factor Basisaanbod naargelang opleidingsniveau

Figuur 32: Boxplot voor de factor Uitbreiding naargelang opleidingsniveau

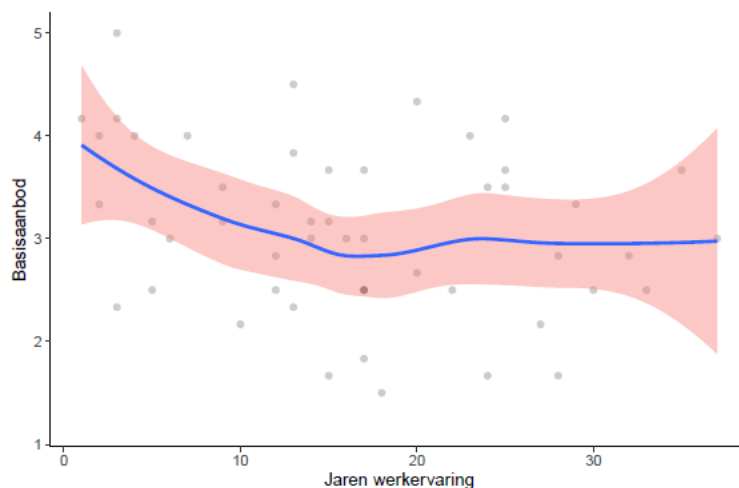
6.2 Aantal jaren ervaring

In de figuren 33 tot 35 hieronder zien we dat de Totaalscore Omgeving een lichte daling vertoont naargelang het aantal jaren werkervaring. Er is een negatief verband tussen aantal jaren ervaring en score op de factor Basisaanbod. Figuur 34 laat zien dat onthaalouders met minder ervaring iets beter scoren op de factor Basisaanbod. Vanaf ongeveer 15 of meer jaren werkervaring lijkt het effect te verdwijnen. Uit figuur 35 leiden we af dat er geen verband is tussen het aantal jaren werkervaring en de factor Uitbreiding.

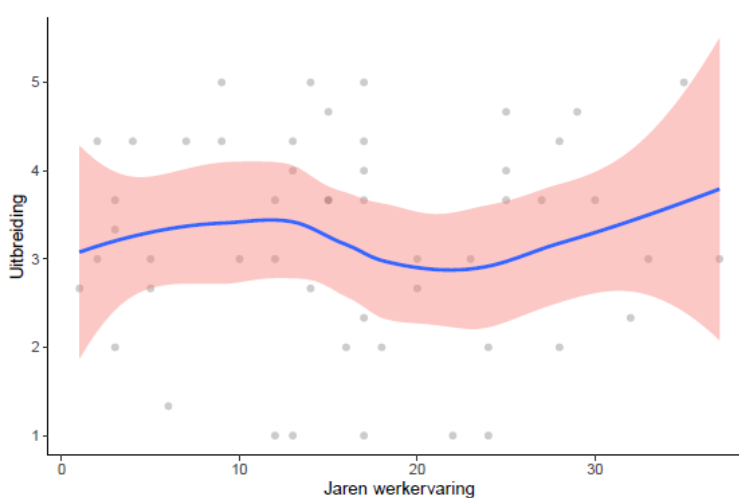

Figuur 33: Verband tussen aantal jaren ervaring en de Totaalscore Omgeving

Figuur 34: Verband tussen aantal jaren ervaring en de factor Basisaanbod

Figuur 35: Verband tussen aantal jaren ervaring en de factor Uitbreiding

7 MEERVOUDIGE ANALYSES

In het voorgaande hebben we gegevens verkennend beschreven, en bij de beschrijving een opdeling gemaakt naar opvangvorm, locaties met of zonder IKT en groepsindeling, ratio en groeps grootte. Ratio en groeps grootte zijn alleen bivariaat bekeken voor de omgevingschalen, niet voor de activiteitenlijst.

Een beschrijving van bivariate analyses kan evenwel de indruk wekken dat bepaalde geobserveerde verschillen gelden voor een hele steekproef. Vooraleer definitieve uitspraken te kunnen doen moeten de verschillen en verbanden getoetst worden op hun significantie, waarbij gecontroleerd wordt voor andere variabelen.

Dit dient te gebeuren aan de hand van modellen waarin verschillende variabelen, die mogelijk een invloed hebben, samen worden onderzocht. Hiervoor maken we gebruik van meervoudige analyses. In onderstaande meervoudige analyses gaan we verbanden na tussen diverse onafhankelijke variabelen enerzijds en de drie verkende variabelen van

omgeving anderzijds, met name factor Basisaanbod, factor Uitbreiding en Diversiteit aan ervaringsgebieden. Deze diverse onafhankelijke variabelen kunnen immers onderling samenhangen, waardoor hun respectieve samenhang met de afhankelijke variabelen (de drie variabelen van omgeving) vertekend kunnen zijn indien we ons beperken tot bivariate analyses (dit zijn analyses tussen één onafhankelijke verklarende variabele en één afhankelijke variabele). Bijvoorbeeld, we stellen vast dat er een aantal verschillen zijn tussen gezinsopvang en groepsopvang voor wat Omgeving betreft. Dit kan de indruk wekken dat de opvangvorm de kwaliteit beïnvloedt, terwijl er een heel aantal aspecten met opvangvorm samenhangen (zoals groepsgrootte, aantal begeleiders,...). In een meervoudige analyse worden deze variabelen in hun onderlinge samenhang bekeken en kunnen verbanden met bepaalde variabelen dus nagegaan worden terwijl gecontroleerd wordt voor andere variabelen. Met andere woorden, waarbij de invloed van andere variabelen weggefilterd wordt.

Vanuit de verkennende analyses en vanuit het theoretisch kader (zie rapport Methodologie) hebben we beslist om variabelen aan het onderzoeksmodel toe te voegen die iets zeggen over

- de bredere context (bijv. opvangvorm)
- kenmerken op niveau van de organisatie (bijv. kenmerken van personeel)
- kenmerken op niveau van de pedagogische condities (bijv. kenmerken van de leefgroep)

Concreet nemen we volgende verklarende variabelen mee:

- Opvangvorm (Gezins- of groepsopvang)
- Locatie met/zonder IKT
- Groepsindeling (horizontaal baby/horizontaal peuter/verticaal meerderheid aan baby's/verticaal meerderheid aan peuters)
- Groepsgrootte: dit is het aantal aanwezige en geobserveerde kinderen in de leefgroep, tijdens de halve dag observatie
- Geobserveerde kind-begeleiderratio: dit is de verhouding tussen het aantal aanwezige kinderen en het aantal aanwezige begeleiders in de leefgroep.
- Pedagogische ondersteuning via de aanwezigheid van een coach (Ja/Nee)
- Het aantal verschillende pedagogische ondersteuningsactiviteiten (gaande van minimaal 0 tot maximaal 6).
- Kenmerken van de kinderen in de leefgroep met name om het aantal kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands
- Professionaliseringsactiviteiten

In onderstaande tabellen gebruiken we een aantal 'statistische parameters'. We lichten ze kort toe: De Bs in de Tabellen zijn ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten met SE als bijhorende 'standard error'. De interessante parameter is echter de p-waarde. Dit geeft aan of het vastgestelde resultaat significant is. Het aantal * ernaast duidt het niveau van de significantie aan:

- * betekent $p < .05$ (er is maximaal 5% kans dat dit verband aan het toeval te wijten is)
- ** betekent $p < .01$ (er is maximaal 1% kans dat dit verband aan het toeval te wijten is)
- *** betekent $p < .001$ (er is maximaal 0.1% kans dat dit verband aan het toeval te wijten is)

De R^2 geeft aan welk deel van de variantie in de scores verklaard wordt door alle variabelen samen. We geven hieronder de tabellen, eerst voor de volledige steekproef (tabel 22) en vervolgens opgesplitst naar opvangvorm (tabel 23 en 24). Vervolgens bespreken we de tabellen.

	Factor Basisaanbod $R^2 = .082$				Factor Uitbreiding $R^2 = .117$				Diversiteit aan ervaringsgebieden $R^2 = .089$			
	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p
Opvangvorm Groep ^a	0.400**	0.152	2.637	.008	0.173	0.236	0.733	.464	-0.075	0.226	-0.333	.739
Opvanglocatie IKT ^b	0.072	0.092	0.780	.436	0.153	0.144	1.060	.289	-0.155	0.138	-1.120	.263
Groepsindeling horizontaal infant ^c	-0.345*	0.136	-2.534	.011	-0.891***	0.212	-4.198	.000	-0.790***	0.203	-3.883	.000
Groepsindeling horizontaal toddler ^c	-0.139	0.109	-1.276	.202	0.088	0.170	0.520	.603	0.020	0.163	0.125	.901
Groepsindeling verticaal Infant ^c	-0.152	0.102	-1.484	.138	-0.074	0.160	-0.463	.644	-0.154	0.153	-1.003	.316
Groeps grootte	-0.033	0.018	-1.795	.073	-0.043	0.028	-1.523	.128	-0.019	0.027	-0.684	.494
Kind-begeleiderratio	0.002	0.029	0.077	.939	-0.054	0.045	-1.188	.235	0.012	0.043	0.278	.781
Aanwezigheid van coach ^d	0.154	0.097	1.583	.113	0.131	0.154	0.855	.392	0.010	0.142	0.072	.943
Kindkenmerk thuistaal ^e	-0.001	0.003	-0.368	.713	-0.008	0.004	-1.912	.056	-0.002	0.004	-0.410	.682
Aantal professionalisering activiteiten	0.042	0.034	1.242	.214	0.101	0.053	1.923	.055	-0.016	0.049	-0.322	.747

Tabel 22: Meervoudige analyses voor Omgeving voor de totale steekproef

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

a: referentiecategorie = gezinsopvang, b: referentiecategorie = opvanglocatie niet IKT, c: referentiecategorie = verticale peutergroep, d: referentiecategorie = geen coach aanwezig, e: referentiecategorie = thuistaal is Nederlands

De niet-gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt (B) vertegenwoordigt de helling van de lijn tussen de voorspellende variabele en de afhankelijke variabele. De standaardfout voor de niet-gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt (SE B) is vergelijkbaar met de standaardafwijking voor een gemiddelde. Hoe groter het getal, hoe verder de punten van de regressielijn af liggen. Hoe meer spreiding, hoe kleiner de kans dat significantie wordt gevonden. De z-waarde is een testgrootte voor z-tests die het verschil meet tussen een geobserveerde statistiek en de veronderstelde populatieparameter in eenheden van de standaarddeviatie. In de laatste kolom staat het waarschijnlijkheidsniveau (p). Dit geeft aan of

een individuele variabele de afhankelijke variabele statistisch significant voorspelt of niet. Als de p-waarde lager is dan .050, wordt de waarde als significant beschouwd.

	Factor Basisaanbod R ² = .148				Factor Uitbreiding R ² = .125				Diversiteit aan ervaringsgebieden R ² = .107			
	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p
Opvanglocatie IKT ^b	0.087	0.213	0.409	.682	-0.267	0.372	-0.720	.472	-0.057	0.371	-0.153	.878
Groepsindeling horizontaal infant ^c	0.290	0.263	1.103	.270	-0.633	0.457	-1.386	.166	-0.889	0.457	-1.944	.052
Groepsindeling horizontaal toddler ^c	0.027	0.171	0.159	.874	0.087	0.299	0.290	.772	-0.234	0.299	-0.783	.433
Groepsindeling verticaal Infant ^c	0.249	0.147	1.698	.089	0.141	0.256	0.550	.583	0.185	0.256	0.720	.472
Groeps grootte	-0.001	0.117	-0.006	.995	-0.035	0.204	-0.172	.864	-0.019	0.204	-0.092	.927
Kind-begeleiderratio	0.113	0.111	1.018	.309	-0.042	0.193	-0.218	.827	0.001	0.193	0.007	.994
Aanwezigheid van coach ^d	0.224	0.131	1.713	.087	0.141	0.236	0.594	.552	0.423	0.231	1.833	.067
Kindkenmerk Thuis taal ^e	0.003	0.004	0.784	.433	-0.001	0.007	-0.153	.878	-0.004	0.007	-0.546	.585
Aantal professionalisering activiteiten	-0.162	0.096	-1.692	.091	0.443**	0.165	2.680	.007	-0.270	0.169	-1.598	.110

Tabel 23: Meervoudige analyses voor Omgeving voor gezinsopvang

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

b: referentiecategorie = opvanglocatie niet IKT, c: referentiecategorie = verticale peutergroep, d: referentiecategorie = geen coach aanwezig, e: referentiecategorie = thuis taal is Nederlands

	Factor Basisaanbod R ² = .135				Factor Uitbreiding R ² = .153				Diversiteit aan ervaringsgebieden R ² = .143			
	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p	B	SE B	z-waarde	p
Opvanglocatie IKT ^b	0.113	0.103	1.096	.273	0.218	0.158	1.374	.169	-0.161	0.145	-1.108	.268
Groepsindeling horizontaal infant ^c	-0.551***	0.155	-3.566	.000	-0.975***	0.238	-4.093	.000	-0.803***	0.218	-3.690	.000
Groepsindeling horizontaal toddler ^c	-0.200	0.135	-1.487	.137	0.084	0.208	0.405	.686	0.177	0.191	0.927	.354
Groepsindeling verticaal Infant ^c	-0.353**	0.132	-2.685	.007	-0.193	0.203	-0.951	.342	-0.371*	0.186	-1.996	.046
Groeps grootte	-0.038*	0.019	-2.006	.045	-0.047	0.029	-1.636	.102	-0.022	0.027	-0.829	.407
Kind-begeleiderratio	-0.034	0.033	-1.042	.298	-0.059	0.051	-1.161	.246	0.022	0.046	0.469	.639
Aanwezigheid van coach ^d	0.143	0.128	1.117	.264	0.100	0.199	0.504	.614	-0.294	0.174	-1.692	.091
Kindkenmerk Thuis taal ^e	-0.003	0.003	-1.055	.291	-0.011*	0.005	-2.144	.032	0.001	0.004	0.326	.744
Aantal professionalisering activiteiten	0.060	0.036	1.693	.090	0.065	0.055	1.178	.239	0.001	0.049	0.015	.988

Tabel 24: Meervoudige analyses voor Omgeving voor groepsopvang

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

b: referentiecategorie = opvanglocatie niet IKT, c: referentiecategorie = verticale peutergroep, d: referentiecategorie = geen coach aanwezig, e: referentiecategorie = thuis taal is Nederlands

Uit de bovenstaande tabellen kunnen we besluiten dat:

1. Er *verschillen* zijn tussen gezins- en groepsopvang voor wat het basisaanbod betreft: groepsopvang scoort hier hoger dan gezinsopvang.
2. De modellen die getoetst zijn, zijn statistisch significant, wat aantoont dat de combinatie van variabelen de verschillen in kwaliteit van omgeving verklaren.

3. *Het werken met IKT of niet IKT* lijkt niet significant samen te gaan met de rijkdom van het basisaanbod of de uitbreiding.
4. *Groepsindeling*: De indeling van de groep hangt betekenisvol samen met het basisaanbod, de uitbreiding en het aantal ervaringsgebieden, waarbij horizontale babygroepen lager scoren dan de drie andere groepsindelingen (dit zijn horizontale peutergroepen en verticale groepen met respectievelijk een meerderheid aan baby's of peuters). Bij opsplitsing naar opvangvorm verdwijnt deze trend in gezinsopvang (wat logisch is, want daar zijn nauwelijks horizontale babygroepen), maar blijft deze behouden in groepsopvang.
5. *Groeps grootte* (dit is het aantal kinderen aanwezig in de leefgroep tijdens de halve dag observatie) hangt niet betekenisvol samen met het basisaanbod, de uitbreiding of het aantal ervaringsgebieden.
6. Het *aantal kinderen per kinderbegeleider* (kind-begeleiderratio) hangt niet betekenisvol samen met het basisaanbod, de uitbreiding of het aantal ervaringsgebieden.
7. *De diversiteit aan ervaringsgebieden*, dit is de variatie aan activiteiten, hangt niet significant samen met het basisaanbod, maar er is wel een positief significante samenhang met de uitbreiding (meer ervaringsgebieden gaat samen met een hogere score voor uitbreiding). Bij opsplitsing naar opvangvorm verdwijnt deze trend in gezinsopvang, maar blijft ze overeind bij groepsopvang.
8. *Wat de thuistaal van kinderen betreft* zien we geen verband met factor Basisaanbod of factor Uitbreiding in de totale steekproef. Bij opsplitsing naar opvangvorm zien we dat in de groepsopvang meer kinderen met een andere taal negatief samenhangt met factor Uitbreiding.
9. *De aanwezigheid/ondersteuning van een pedagogische coach* heeft geen verband met factor Basisaanbod, factor Uitbreiding of Diversiteit aan ervaringsgebieden.
10. Het *aantal professionaliseringsactiviteiten* heeft geen significant verband met factor Basisaanbod, maar wel met factor Uitbreiding. Bij opsplitsing naar opvangvorm verdwijnt deze trend in groepsopvang, maar blijft ze overeind bij gezinsopvang.

8 BESLUIT

De kwaliteit van de leef- en leeromgeving is een cruciale conditie om een kwaliteitsvolle kinderopvang mogelijk te maken en is onlosmakelijk verbonden met de pedagogische proceskwaliteit. In dit rapport zijn we via omgevingschalen nagegaan of de omgeving aantrekkelijk en uitdagend is voor kinderen, en is via een activiteitenlijst de diversiteit aan ervaringen in kaart gebracht.

In totaal zijn 304 leefgroepen geobserveerd met de omgevingsschalen: 103 leefgroepen in gezinsopvang (93 leefgroepen in gezinsopvang sociaal statuut en 10 leefgroepen gezinsopvang zonder sociaal statuut) en 201 leefgroepen in de groepsopvang (101 opvanglocaties zonder IKT en 100 opvanglocaties IKT (inclusief locaties die werken met IKT mix)). Er zijn geen missing data. In totaal beschikken we over 304 ingevulde Omgevingsschalen. Vijftien indicatoren voor de kwaliteit van de omgeving zijn beoordeeld door de observatoren op een vijfpuntenschaal. Een factoranalyse heeft aangetoond dat de eerste zes indicatoren samen een factor 'Basisaanbod' vormen, de volgende drie indicatoren een factor 'Uitbreiding' en dat de overige zes indicatoren niet verder samen te brengen zijn onder één factor. De factor 'Basisaanbod' gaat over de indeling en invulling van de ruimte. De factor 'Uitbreiding' gaat over de kwaliteit van de uitbreidingen van het spelaanbod met extra materialen en activiteiten.

Via een activiteitenlijst is de diversiteit aan geobserveerde activiteiten in beeld gebracht. In de loop van de observatievoormiddag is - gespreid over 4 momenten – bij 20 kinderen een activiteit aangekruist, op basis van een Activiteitenlijst met 16 rubrieken die geclusterd worden tot zes clusters (zie tabel 1). Er zijn 6028 activiteiten geregistreerd in 302 van de 304 leefgroepen.

8.1 Algemene vaststellingen

Zowel de Totaalscore als de factoren 'Basisaanbod' en 'Uitbreiding' scoren matig

Wat de kwaliteit van de omgeving betreft, is de Totaalscore Omgeving met een gemiddelde van 3.00 op een vijfpuntenschaal (Min. = 1, Max. = 5), de factor 'Basisaanbod' met een gemiddelde van 3.13 en de factor 'Uitbreiding' met een gemiddelde van 3.04 matig in de Vlaamse en Brusselse kinderopvang. Dit betekent dat zowel voor de Totaalscore als voor de factoren 'Basisaanbod' (de indeling en invulling van de ruimtes) en de factor 'Uitbreiding' (de uitbreiding van het aanbod met extra materialen en activiteiten) gemiddeld genomen nog kansen bestaan voor een meer kindgerichte indeling, inrichting en aanbod.

De kwaliteit van de Omgeving is erop vooruitgegaan sinds de nulmeting, voor wat betreft de Totaalscore en de factor 'Basisaanbod', maar niet voor de factor 'Uitbreiding'

De gemiddelde score bij de wetenschappelijke éénmeting voor de Totaalscore en de factor 'Basisaanbod' (M = 3.00 voor Totaalscore Omgeving en M = 3.13 voor factor 'Basisaanbod') is significant hoger dan bij de wetenschappelijke nulmeting (M = 2.79 voor Totaalscore Omgeving en M = 2.70 voor factor Basisaanbod). Het gemiddelde voor de factor Uitbreiding ligt bij de wetenschappelijke éénmeting (M = 3.04) iets lager dan het gemiddelde van de wetenschappelijke nulmeting (M = 3.26), maar dit verschil is niet significant. Verder onderzoek met volgende MeMoQ metingen zal nodig zijn om de trends al dan niet te bevestigen. Dan kan ook duidelijk worden of de verbetering die we zien tussen de nul- en éénmeting, een echte verbetering is, dan wel veroorzaakt wordt door een selectievere steekproef. Voor de gezinsopvang zonder sociaal statuut is het aantal weigeringen tot deelname stabiel gebleven

op bijna de helft. Maar voor alle andere opvangvormen is het aantal weigeringen tot deelname minstens verdubbeld (zie rapport Methodologie).

Zichtbare aspecten van diversiteit in de omgeving blijft een aandachtspunt

Net zoals bij de wetenschappelijke nulmeting stellen we ook bij de wetenschappelijke éénmeting vast dat, zowel in gezins- als groepsopvang, de aanwezigheid van zichtbare aspecten van diversiteit in de omgeving een aandachtspunt vormen (het gaat dan om indicatoren die nagaan in welke mate de eigenheid van gezinnen en de maatschappelijke diversiteit respectvol weerspiegeld zijn (= indicatoren 10 – 12).

Gemiddeld worden activiteiten in drie tot vier clusters geobserveerd in de loop van de voormiddag

Wat variatie aan activiteiten betreft stelden we vast dat gemiddeld, in de loop van de vier observatierondes, gespreid over de voormiddag, activiteiten geobserveerd worden uit drie à vier clusters (M: 3.30). Hierbij zien we in bijna een vierde van de leefgroepen (24.6%) activiteiten in maximum twee clusters aangeduid worden. Doordat activiteiten bij de wetenschappelijke éénmeting anders in kaart gebracht zijn dan bij de wetenschappelijke nulmeting, kan dit niet vergeleken worden met de nulmeting.

Omgeving hangt samen met diverse factoren

Het opzetten van een rijke leef- en leeromgeving is een samenspel tussen een aantal factoren. Dit zien we ook bij de meervoudige analyses. De opgenomen verklarende variabelen voorspellen samen deels de vastgestelde schommelingen in de onderscheiden aspecten voor Omgeving. Er kunnen echter nog andere, niet gemeten factoren meespelen. In de punten hieronder geven we weer wat we uit de meervoudige analyses kunnen besluiten.

8.2 Opvangvorm

In de beschrijvende analyses stellen we verschillen vast tussen gezins- en groepsopvang. Dit blijft zo in het multivariaat model. Bij gelijke omstandigheden (groeps grootte, kind-begeleiderratio, pedagogische ondersteuning van de begeleider, aantal anderstalige kinderen, ...) zien we verschillen tussen groepsopvang en gezinsopvang: groepsopvang scoort significant hoger dan gezinsopvang voor wat de factor 'Basisaanbod' betreft. Dit is een te verwachten resultaat. Immers, leefgroepen in groepsopvang zijn exclusief ingericht voor spel en activiteiten van kinderen, terwijl de leefgroepen in gezinsopvang vaak een combinatie zijn van speel- en gezinsruimtes.

De variatie aan activiteiten, hangt positief samen met de factor 'Uitbreiding' (meer variatie aan activiteiten gaat samen met een hogere score voor 'Uitbreiding'). Bij opsplitsing naar opvangvorm verdwijnt deze trend in gezinsopvang, maar blijft ze overeind bij groepsopvang.

8.3 Opvanglocaties met/zonder IKT

Opvanglocaties met IKT en zonder IKT verschillen niet betekenisvol van elkaar wat de kwaliteit van de omgeving betreft. Ook voor wat activiteiten betreft, zien we nagenoeg geen verschillen tussen locaties met of zonder IKT.

8.4 Groepsindeling

We stellen vast dat de samenstelling van de groep samenhangt met de kwaliteit van de Omgeving: We zien dat horizontale babygroepen (= groepen met kinderen tot 18 maanden) lager scoren voor de factor 'Basisaanbod' en de factor 'Uitbreiding' dan de andere drie groepsindelingen (dit zijn horizontale peutergroepen, verticale groepen met een meerderheid aan baby's en verticale groepen met een meerderheid aan peuters). Dit blijft zo in het multivariaat model. Mogelijks is het uitdagender om voor jongere kinderen (tot 18 maanden) uitbreidingen op maat te voorzien dan bij oudere kinderen (kinderen vanaf 18 maanden). Wat activiteiten betreft, zien we dat bepaalde activiteiten (zoals constructies, beeldende en muzikale activiteiten, rollen- en fantasiespel, luisteren, patronen en denkspelen en uitstappen) minder voorkomen bij horizontale babygroepen in de loop van de vier geplande observatiemomenten, gespreid over de voormiddag. In de horizontale babygroepen stellen we ook minder diversiteit aan ervaringen vast. Dit blijft zo in het multivariaat model. Dat bepaalde activiteiten (zoals denkspelen) minder voorkomen bij jongere kinderen is te verwachten, maar tegelijk gaat het om een zeer brede leeftijdsrange in de gehanteerde groepsindeling. In horizontale babygroepen kunnen kinderen tot 18 maanden aanwezig zijn.

8.5 Groepsgrootte en kind-begeleiderratio

We zien geen relatie tussen groepsgrootte of ratio en de kwaliteit van de omgeving. Dit is verrassend, want je zou kunnen veronderstellen dat – zeker voor de factor 'Uitbreiding' er meer mogelijkheden zijn om uitbreidingen te doen die inspelen op de interesses van kinderen als de groep kleiner is en/of het aantal kinderen per begeleider lager is.

8.6 Pedagogische ondersteuning van de kinderbegeleiders

We zien weinig relaties met afzonderlijke vormen van pedagogische ondersteuning. Nochtans zou je die omtrent inrichting en indeling van ruimtes en het aanbieden van spelactiviteiten wel kunnen verwachten, omdat dit weinig bedreigende activiteiten zijn waar ook snel resultaatgericht op gecoacht kan worden. Allicht is hier de data-verzameling – ondanks de aanpassingen aan de context-vragenlijst – niet accuraat genoeg. Het gaat uitsluitend om zelfrapportage en niet om aspecten die door de onderzoekers geobserveerd zijn. De intensiteit en kwaliteit van de pedagogische ondersteuning konden we dus niet beoordelen.

We zien in de meervoudige analyses wel een positieve samenhang in gezinsopvang tussen enerzijds het aantal professionaliseringsactiviteiten en anderzijds de uitbreidingen. Dit kan een indicatie zijn dat professionalisering wel degelijk het arsenaal aan handelingsmogelijkheden uitbreidt.

8.7 Thuistaal

Een hoger percentage anderstalige kinderen in de leefgroep hangt negatief samen met de factor Uitbreiding in de groepsopvang (in gezinsopvang zijn er minder leefgroepen met een hoog percentage anderstalige kinderen, waardoor we hier dit effect niet zien). Allicht is het uitdagender in leefgroepen met een hoger percentage anderstalige kinderen om uitbreidingen (met extra materialen en activiteiten) op maat van deze kinderen te voorzien. Dit is gelijklopend aan wat we in het rapport rond emotionele en educatieve ondersteuning vaststellen. Daar zien we dat vooral op vlak van de educatieve ondersteuning en de groepssocialisatie de leefgroepen met meer anderstalige kinderen iets lager scoren.

BIJLAGE

	Totale steekproef (N = 6028)	Per opvangvorm		Locaties met/zonder IKT		Leeftijd	
		Gezinsopvang (N = 2059)	Groepsopvang (N = 3969)	Geen IKT (N = 2175)	IKT (N = 3853)	Baby's (N = 2372)	Peuters (N = 3656)
Motorische activiteit (C1)	1053 [17.47%]	324 [15.74%]	729 [18.37%]	372 [17.10%]	681 [17.67%]	361 [15.22%]	692 [18.93%]
Sensopathisch spel/manipuleren (C1)	1472 [24.42%]	510 [24.77%]	962 [24.24%]	490 [22.53%]	982 [25.49%]	737 [31.07%]	735 [20.10%]
Observeren van prikkels (C1)	914 [15.16%]	279 [13.55%]	635 [16.00%]	351 [16.14%]	563 [14.61%]	453 [19.10%]	461 [12.61%]
Constructies (C2)	122 [2.02%]	47 [2.28%]	75 [1.89%]	44 [2.02%]	78 [2.02%]	16 [0.67%]	106 [2.90%]
Beeldende activiteit (C3)	45 [0.75%]	8 [0.39%]	37 [0.93%]	25 [1.15%]	20 [0.52%]	4 [0.17%]	41 [1.12%]
Muzikale activiteit (C3)	60 [1.00%]	14 [0.68%]	46 [1.16%]	26 [1.20%]	34 [0.88%]	7 [0.30%]	53 [1.45%]
Rollen- en fantasiespel (C3)	220 [3.65%]	92 [4.47%]	128 [3.22%]	70 [3.22%]	150 [3.89%]	21 [0.89%]	199 [5.44%]
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen (C4)	145 [2.41%]	49 [2.38%]	96 [2.42%]	49 [2.25%]	96 [2.49%]	37 [1.56%]	108 [2.95%]
Luisteren (C4)	62 [1.03%]	3 [0.15%]	59 [1.49%]	34 [1.56%]	28 [0.73%]	10 [0.42%]	52 [1.42%]
Verbale en non-verbale interactie tussen kinderen en volwassenen (C4)	477 [7.91%]	224 [10.88%]	253 [6.37%]	128 [5.89%]	349 [9.06%]	139 [5.86%]	338 [9.25%]
Met boeken/prenten bezig zijn (C4)	150 [2.49%]	81 [3.93%]	69 [1.74%]	64 [2.94%]	86 [2.23%]	38 [1.60%]	112 [3.06%]
Patronen & (denk)spelen (C5)	75 [1.24%]	53 [2.57%]	22 [0.55%]	23 [1.06%]	52 [1.35%]	6 [0.25%]	69 [1.89%]
Dagelijkse, huiselijke activiteiten en routines (C6)	576 [9.56%]	166 [8.06%]	410 [10.33%]	247 [11.36%]	329 [8.54%]	193 [8.14%]	383 [10.48%]
Uitstappen en excursies (C6)	25 [0.41%]	15 [0.73%]	10 [0.25%]	20 [0.92%]	5 [0.13%]	0 [0%]	25 [0.68%]
Geen activiteit	619 [10.27%]	191 [9.28%]	428 [10.78%]	229 [10.53%]	390 [10.12%]	347 [14.63%]	272 [7.44%]
Andere	13 [0.22%]	3 [0.15%]	10 [0.25%]	3 [0.14%]	10 [0.26%]	3 [0.13%]	10 [0.27%]

Tabel 25: Aantal en % activiteiten voor de hele steekproef, per opvangvorm, voor locaties met/zonder IKT en per leeftijd (N = 6028)

Na elke observatie van welbevinden en betrokkenheid is ook het soort activiteit aangekruist. Deze data zijn niet helemaal zuiver, omdat observatie- en kindniveau hier samen genomen zijn. Dit betekent dat, wanneer er tijdens een observatieronde minder dan vijf wakkere kinderen aanwezig waren, de activiteit van sommige kinderen meermaals is aangekruist (die activiteit kan wel wijzigen ten opzichte van een eerdere/latere observatie). Met een gemiddelde groepsgrootte van 5 kinderen per groep ($M = 4.87$, $SD = 1.61$) in gezinsopvang en 9 kinderen per groep ($M = 9.31$, $SD = 4.71$) in groepsopvang komt dit echter maar beperkt voor.